Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47 йил чиқиши № 218 (13.174). 17 СЕНТЯБРЬ 1965 йил ЖУМА Баҳоси 2 тийин.

Пахтакор ва механизатор ўртоқлар! Жасорат кўрсатадиган пайт келди.

Кунлик нормани бажармаган биронта ҳам теримчи ва механик-ҳайдовчи, графикни уддаламаган колхоз ва совхоз бўлмасин.

Ҳамма ерда ишни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг мурожаати асосида пухта ташкил этайлик.

Ҳар бир кун ва соатни ғанимат билиб, давлат плани ва олинган социалистик мажбуриятларни тезроқ бажариш учун курашни кучайтирайлик!

ТЕРИМДА ҲАМ СУРЪАТ, ҲАМ СИФАТ БЎЛСИН!

ЧЎЛ ДУРДОНАСИ

Биз Қарши чўлида деҳқончилик қилмоқдамиз. Эндиликда уни чўл эмас, балки пахта кони, боғ-бўстонлар диёри, мардлар майдони деб айтиш тўғри бўлур эди. Негаки, чўлнинг илгариги қиёфаси бутунлай ўзгариб бормоқда. Бу ерда янги-янги хўжаликлар, обод посёлка ва қишлоқлар, ям-яшил боғлар, кенг ва равон йўллар барпо этилмоқда. Минг ва ўн минглаб гектар янги ерлар ўзлаштирилиб, қишлоқ хўжалик оборотига киритилмоқда.. Ана шу ерларда мўл пахта, ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириляпти.

Фақат чўлнинг қиёфасигина эмас, айни вақтда уни бўйсундираётган азмкорларнинг ўзи ҳам ўзгармоқда. Улар чўлнинг ўзига хос қийинчиликлари билан курашда тобланмоқдалар, пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштириш соҳасида бой тажриба орттирмоқдалар.

Бригадамиз пахтакорлари чўлни итоат қилдириш йўлида мардонавор кураш олиб бораётган ҳужумкорлар армиясининг бир қисми ҳисобланади. Улар 50 гектар майдонда пахтадан мўл ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдилар. Аммо бунга эришиш осон бўлмади. Табиатнинг инжиқлиги, сувнинг камчиллиги йўлимизга ғов бўлди. Жуда катта қийинчиликларни енгишга, машаққатли кунларни бошдан кечиришга тўғри келди. Аммо биз чекинмадик. Сув танқислигини ҳам, унинг оқибатларини ҳам бартараф этиш, йил бошида берган ваъдамизнинг устидан чиқиш учун қатъият билан олға интилдик. Мўл ҳосил тўплаш мақсадида ғўза парваришини намунали ташкил этдик. Ҳар бир шонани гулга, гулни эса тўқ кўсакка айлантириш, ҳосилга-ҳосил қўшиш ва уни эрта етилтириш тадбирларини изчиллик билан амалга оширдик.

Мана, бугунги кунда оғир синовдан «беш» баҳо билан ўтдик, деб дадил айта оламиз. Давлатга пахта сотиш йиллик плани муддатидан илгари муваффақиятли адо этилди. Мамлакатга 75 тонна аъло сифатли пахта топширилди. Бу — шартли суғориладиган ерлар шароитида ёмон кўрсаткич эмас.

Эришилган дастлабки ғалаба бригадамиз коллективининг кучига-куч, ғайратига-ғайрат қўшди. Улар ҳосил йиғим-теримига тайёргарлик кўрилаётганда етиштирилган барча пахтани қисқа муддатда сира нобуд қилмай йиғиб олиш, зиммага олинган мажбуриятни тўла-тўкис адо этишга қилган аҳду паймонларида қаттиқ турибдилар.

Ҳозир бригаданинг ҳар бир аъзоси «План бажарилди, бироқ ҳосилнинг анча қисми ҳали ғўза тупларида териб олинмасдан турибди. Энди навбат мажбуриятга!» деган шиор остида терим суръатини янада кучайтиришга, терилаётган ва тайёрланаётган пахтанинг миқдори камайиб кетишига йўл қўймасликка интилмоқдалар. Шу туфайли ҳозир ҳам кунига йиллик планнинг 2 проценти ва ундан ошириб пахта тайёрланмоқда. Угилой Ҳасанова, Ойша Рўзиқулова, Улуғой Йўлдошева ўртоқлар каби илғор теримчилар 120-150 килограммдан пахта теришяпти.

Давлатга пахта сотиш йиллик планини 18 иш кунида бажаришнинг уддасидан чиққан аҳил ва фидокор коллективимиз олинган қўшимча мажбуриятни ҳам албатта шараф билан бажаради. Яқин орада берган ваъдамизнинг устидан чиқдик, деб яна бир ғалаба рапорти йўллаймиз.

Х. ҲАЙДАРОВ,
Ғузор районидаги Ленин номли колхозининг бригадири.

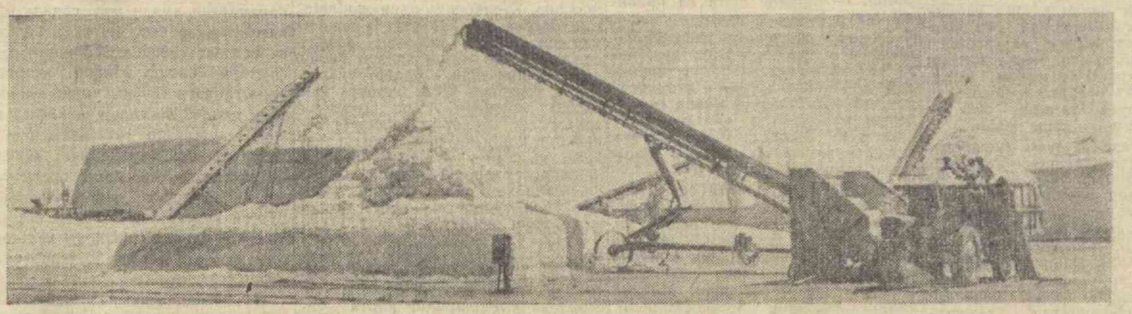

Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг республика барча меҳнаткашларига қарата чиқарган мурожаати пахтакорларни ғайрат ва ташаббус кўрсатиб ишлашга даъват этмоқда. Республикамиз хўжаликларида йиғим-терим суръати кун сайин ортиб бораётгани, тайёрлов пунктларига тобора кўпроқ «оқ олтин» карвонлари жўнатилаётгани ҳам буни яққол кўрсатиб турибди. Қашқадарё областидаги Чироқчи пахта тайёрлаш пунктига ҳам ана шундай карвонлар тинимсиз келиб турибди. Бу ерда «оқ олтин» бунтлари кетма-кет қад кўтараётир. Суратда: навбатдаги бунтни тиклаш пайти.

Б. Мазур фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

КПСС МК март Пленуми қарорларини амалга оширамиз

ХЎЖАЛИК ЯНГИ РАВНАҚ ЙЎЛИДА

Кўп тармоқли хўжаликларни бошқаришда иқтисодий анализ, фойда-зарарни ҳисоб-китоб қилиш тобора муҳим аҳамият касб этмоқда. Бусиз колхоз экономикасини мустаҳкамлаб бўлмайди. КПСС Марказий Комитети март Пленуми кенг иқтисодий асосда иш кўриш қишлоқ хўжалигини янада юксалтиришнинг муҳим шарти эканлигини алоҳида таъкидлади.

Социалистик жамиятнинг иқтисодий қонунлари, амалда синовдан ўтган тажрибаларга таяниб шуни айтиш керакки, колхоз ишлаб чиқаришида зарар келтирадиган биронта ҳам тармоқ бўлиши мумкин эмас. Қайси бир тармоқдан колхозга иқтисодий зарар келадиган бўлса, бу шу тармоқни ташкил этиш ва ривожлантиришда йўл қўйилган нуқсонлар оқибатидир, ишнинг кўзини билмаслик, маблағ ва материалларни тежаб-тергаб сарфламаслик, хўжасизлик натижасидир. Мен хўжаликни рентабелли бошқариш масалалари тўғрисида ўз колхозимиз мисолида қисқача гапирмоқчиман.

Қишлоқ хўжалигимизнинг етакчи соҳаси — пахтачилик сердаромад тармоқ эканлиги ҳаммага равшан. Бунда ҳам баъзи тафовутлар бор. Даромад миқдори ҳосилдорлик даражасига, пахтанинг сортларига, меҳнат сарфига боғлиқ. Қайси хўжалик кўп ва сифатли ҳосил топширса, меҳнат ва ишлаб чиқариш харажатларини кам сарфласа, у кўпроқ даромад олади. Ердан, мавжуд резервлардан унумли фойдаланмаган хўжаликнинг даромади ҳам кам бўлади.

Колхозимизда 1420 гектар майдонда пахта етиштирилади. Ўтган йили гектаридан 28,7 центнердан ҳосил олиб, давлатга 3400 тонна пахта сотдик. Пахтачиликдан олинган даромад бир миллион 400 минг сўмни ташкил этди. Бир центнер пахтанинг таннархи 23 сўм 9 тийинга тушди. Ҳар бир иш кунининг қиммати 2 сўм 28 тийин бўлди.

Биз шундай хулосага келдикки, бултур деҳқоннинг хазинаси—ердан самарали фойдаланилмади. Ҳосилдорлик паст бўлди. Бунинг устига фақат 65 процент пахта юқори сортларга сотилди. Минерал ўғит, заҳарли химикатлар ва бошқа ишлаб чиқариш харажатларига ортиқча маблағ сарфланди. Қўл меҳнати кўп бўлди. Ҳосилнинг жуда оз қисми машинада терилди. Буларнинг ҳаммаси даромаднинг кам бўлишига олиб келди.

Бу йилги ишларимиз, мўлжалимиз бошқача. Пахта майдонининг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил топширилади, ялпи ҳосил 5000 тоннага етказилади. 85-90 процент ҳосилни биринчи сортга топширишни мўлжаллаяпмиз. Ҳукуматимизнинг пахта етиштириш ва давлатга сотишни кўпайтиришдан колхозлар ва совхозларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш ҳақидаги қароридан колхозимиз 300 минг сўмдан ортиқ фойда кўради. Жами пахта ҳосилининг 50 процентини машинада терамиз. Ғўзанинг бу йилги ривожланиш даражаси, ҳосилнинг эрта пишиб етилиши бизга сентябрда кўпроқ биринчи сорт пахта топшириш имконини беради. Машинада терилган пахтанинг ҳаммаси биринчи сортга топширилади. Шундай қилиб, бу йил пахтачиликдан 2,2-2,3 миллион сўм даромад оламиз. Бир центнер пахтанинг таннархи 21 сўм 40 тийинга тушади.

Маблағ ва материалларни тежаб-тергаб сарфлаш, механизацияга кенг таяниш, ички ресурслардан фойдаланиш ҳозирдаёқ ўз самарасини бермоқда. Йилнинг биринчи ярмида ишлаб чиқариш харажатларидан 110 минг сўмга яқин маблағ тежаб қолинди. Маҳаллий ўғитдан кўпроқ фойдаланиб. минерал ўғитга сарфланадиган маблағдан 54.467 сўм, ҳашаротга қарши кураш харажатларидан 19.885 сўм, ёнилғи ва мойлаш материалларидан 8.000 сўм тежалди. Иқтисодий тежаш колхознинг жамоат бойлигини кўпайтириш шарти эканлигини бизда ҳар бир киши яхши тушунади.

Чорвачилик ҳақида бир неча оғиз сўз. Бу соҳа кўпчилик хўжаликларда рентабелли тармоқ эмас. Чорвачилик колхозларга иқтисодий жиҳатдан зарар келтираётир. Пахтадан келган даромаднинг бир қисми бу зарарни қоплашга кетяпти. Нега бундай бўляпти? Чорвачиликни рентабелли қилиш мумкинми? Ҳа, чорвачиликни сердаромад тармоққа айлантириш учун ҳамма имкониятлар мавжуд.

Бир вақтлар бизнинг колхозимизда ҳам чорвачиликдан зарар кўрилардн. Фермалардаги ҳақиқий аҳволни чуқур ўрганиб, чорва моллари маҳсулдорлигини ошириш тадбирларини ишлаб чиқдик. Ўтган йили чорвачилик рентабелли соҳага айланди. Шу йилнинг биринчи ярмида бу тармоқдан 60 минг сўмга яқин фойда кўрилди. Қандай қилиб? Даставвал, чорвачилик учун мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтирдик. Илгари озуқабоп экинлар унумсиз, ташландиқ ерларга экиларди. Ўтган йили 186 гектар серҳосил ерга маккажўхори экилди. Гектаридан 1000 центнерга яқин кўкпоя олиниб, силос кўп бостирилди. 80 гектар бедазоримиз бор. Яйловда пичан ва янтоқни ҳам мўл жамғардик. Ем-хашакни ўзимизда етиштириш маҳсулот таннархини кескин арзонлаштирди.

Биз фермаларда меҳнатни ташкил этиш, иш процессларини механизациялаш тадбирларини амалга оширдик. Ферма мудиридан тортиб ҳар бир чорвадоргача молларнинг бош сонига қараб эмас, балки олинган маҳсулот миқдорига қараб ҳақ тўлаш жорий этилди. Илгари сут-товар фермасида 20 соғувчи ишларди. «Арча» агрегати ишга туширилгач, 8 соғувчи ишлайдиган бўлди. Молларга озуқа, сув бериш процесслари механизациялаштирилди. Сигирларнинг зотини яхшилаш сутни кўпайтириш имконини берди.

Хулоса шуки, мустаҳкам ем-хашак базаси яратиш, чорвачиликда меҳнатни тўғри ташкил этиш, иш процессларини механизациялаш ва молларнинг зотини яхшилаш—чорвачиликни рентабелли тармоққа айлантиришнинг муҳим шартларидир.

Колхозимизда пиллачилик, боғдорчилик, сабзавотчилик, асаларичилик ва бошқа тармоқлар ҳам йилдан-йилга ривожланиб бормоқда. Бу йил пиллачиликдан 65.649 сўм даромад олинди. Шундай қилиб, бизда ҳозир ҳамма тармоқ рентабеллидир.

КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларини амалга ошириш, давлатга кўп ва сифатли маҳсулот сотиш мақсадида пахта йиғим-теримини қисқа муддатларда, уюшқоқлик билан ўтказамиз. Хўжаликнинг ҳамма соҳалари комплекс, рентабелли ривожланишини таъминлаймиз.

Ж. ҒАФУРОВ,
Ҳазорасп районидаги Ленин номли колхоз раиси, Тошкент қишлоқ хўжалик институтининг аспиранти.

Пахта далаларида

ФАРҒОНА области, Киров районидаги «Искра» колхози азаматлари бу йил Ватанга 2540 тонна «оқ олтин» ҳадя қилиш ниятидадирлар. Барча бригадаларда терим суръати кун сайин оширилмоқда. Бир неча звенолар маррага етганликлари ҳақида ғалаба рапорти бердилар.

Кўпминг килограммчи теримчиларнинг фидокорона меҳнатлари хирмонга барака қўшмоқда. М. Воҳидова, Э. Жўраева, М. Расулова сингари ўнлаб чеварлар икки минг килограммдан ошириб пахта теришиб, мавсум нормасини бажариб қўйдилар.

С. Қосимов.

АНДИЖОН. Ўртоқ М. Умаров бошлиқ бригада аъзолари пахта териш ва топширишда Калинин номли колхозда пешқадамлиқ қилаётирлар. Ҳар гектар ердан 36 центнердан ҳосил кўтаришга бел боғлаган бригада фидокорлари ҳар куни тайёрлов пунктига 2 процентдан ошириб пахта жўнатаётирлар.

А. Мамадалиев.

ОҚҚЎРҒОН. 1500 гектар ернинг ҳар гектаридан 25 центнердан хирмон кўтариш «Ленинобод» колхози аъзоларининг эзгу истагидир. Хўжаликда йиғим-терим ишлари ўзаро социалистик мусобақа асосида ташкил этилган. Ўртоқ О. Оққунов бошлиқ бригада аъзолари мусобақада биринчи ўринни эгаллаб келаётирлар. Фидокор коллективнинг ҳар бир аъзоси кундалик топшириқни 1,5-2 ҳисса ошириб бажаришга эришмоқда.

Н. Тўфонов.

Ўзбекистон ССР Олий Советии Президиумида

Самарали илмий педагогика фаолияти учун ва Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтининг 30 йиллиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан институт ўқитувчиларидан бир группаси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

* * *

Узоқ йиллар давомида ва самарали илмий педагогика фаолияти учун ҳамда туғилган кунига 60 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан Самарқанд Давлат университети назарий механика кафедрасининг мудири **Куклес** Исаак Самойлович Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

* * *

Республикада фанни ривожлантиришдаги хизматлари, халқ хўжалиги учун мутахассислар тайёрлаш соҳасидаги самарали ишлари учун ҳамда туғилган кунига 50 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан Ўзбекистон ССР олий ва ўрта махсус таълим министри **Саримсоқов** Тошмуҳаммад Алиевич Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

СЕНТЯБРЬ 16 «ОҚ ОЛТИН» ХИРМОНИ

Республикада пахта тайёрлашнинг бориши

(Планга нисбатан процент ҳисобида; биринчи стун — областлар; иккинчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи стун — мавсум бошидан, тўртинчи стун — бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи стун — мавсум бошидан; олтинчи стун — дефолиация қилинган майдонлар)

Қашқадарё	2,34	41,22	1,42	5,56	44,37
Бухоро	2,33	32,99	0,58	1,61	28,92
Фарғона	2,26	24,30	1,53	5,26	39,28
Сурхондарё	1,81	22,37	1,16	5,78	55,51
Андижон	1,90	19,39	0,30	1,01	27,58
Тошкент	2,60	17,06	2,61	9,64	83,27
Самарқанд	1,76	13,17	0,14	0,22	37,68
Хоразм	1,36	9,21	0,11	0,18	45,88
Қорақалпоғистон АССР	1,19	8,74	0,06	0,18	55,87
Сирдарё	0,59	4,03	0,29	0,72	68,03

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ АКТИВИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

16 сентябрь куни Тошкентда республика партия активининг йиғилиши бўлиб ўтди. Актив йиғилиши ишларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, область партия комитетларининг идеология иши билан шуғулланувчи секретарлари, шаҳар ва район партия комитетларининг биринчи секретарлари ва идеология иши билан шуғулланувчи секретарлари, область ижроия комитетлари раисларининг маданият масалалари билан шуғулланучи ўринбосарлари, шаҳар ва район комсомол комитетларининг биринчи секретарлари, касаба союзлари область советларининг раислари, республика ва область газеталарининг редакторлари, область маданият, халқ маорифи, кинолаштириш бўлимларининг мудирлари, олий ўқув юртларининг ректорлари, республика идеология муассасаларининг раҳбарлари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, жангчилар, бир қанча корхоналар ва совхозларнинг директорлари, колхезларнинг раислари катнашдилар.

Йиғилишни КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов очди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов «Ёшларни Ленин васиятлари руҳида тарбиялайлик» деган мавзуда доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари **Қ. Муртазоев**, Ўрта Осиё темир йўли бошқармасининг бошлиғи **А. М. Қодиров**, Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони армия генерали **И. И. Федюнинский**, Тошкент давлат университетининг ректори **О. С. Содиқов**. Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари **Р. Абдуллаева**, Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари **В. А. Архангельский**, Андижон область партия комитетининг секретари **Р. Файзиев**, «Совет Ўзбекистони» газетасининг редактори **М. Қориев**, Ўзбекистон металлургия заводининг мастери **И. Маматов**, Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси **К. Яшин**, шахсий пенсионер **И. Ҳошимхўжаев**, «Пахтаорол» совхози партия ташкилотининг секретари **О. Қулбоев**, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги **Т. Н. Қориниёзов**, республика жамоат тартибини сақлаш министри **Х. Х. Яҳёев** қатнашдилар.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** нутқ сўзлади.

Республика партия активининг йиғилиши муҳокама қилинган масала юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилди, бу қарорда ёшларга ғоявий-сиёсий тарбия беришни янада кучайтириш чоралари белгиланди. (ЎзТАГ).

ҲАММА ТЕРИМГА САФАРБАР

Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг барча меҳнаткашларга қарата чиқарган мурожаати артелимиз аъзолари томонидан қизғин кутиб олинди. Бу жанговар чақирикда меҳнаткашлар олдида турган муҳим вазифалар тўла-тўкис ўз ифодасини топган.

Етти йилликнинг охирги йилида 1375 гектар ерда деҳқончилик қилаётирмиз. Ана шу майдонлардан 3750 тонна «оқ олтин» етиштириш хўжалигимиз аъзоларининг қатъий аҳди-паймони. Шу кунларда далаларимизда меҳнат фидокорлиги авжида. Ёшу қари—ишга яроқли ҳамма кишилар теримга сафарбар қилинган. Меҳнаткашларимиз илк баҳордан бери тўкилган тер эвазига бунёдга келган «оқ олтин» дурдоналарини ғайрат ва шижоат билан териб олаётирлар.

Шуни ҳам айтиш керакки, деҳқонларимиз янгидан ўзлаштирган 450 гектар майдонда ҳам мўл пахта етиштирилди. Асрлар мобайнида сувга ташна бўлиб ётган ана шу дашти-биёбон бағридан юлиб олинган майдонлардаги чаман-чаман «оқ олтин» бугун кўзимизни ҳам, дилимизни ҳам қувонтирмоқда. Хончарбоғ массивидаги ғўзалар машинабоп қилиб парвариш қилинган. А. Жалилов, Н. Рўзиев, Р. Расулов ўртоқлар бошлиқ чўлқуварлар бригадасида дефолиация ҳам барвақт ва сифатли ўтказилди. Эрта-индин бу майдонларда 5 та терим агрегати гуруллай бошлайди.

Йиғим-терим қизғин тус олган шу долзарб кунларда хўжаликнинг М. Шаропов, Н. Сафаров, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Н. Давлатова ўртоқлар бошлиқ бригадалари аъзолари айниқса фидокорона меҳнат қилаётирлар. Гектаридан 40 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтаришга бел боғлаган бу бригадаларнинг аҳил коллективлари ҳар куни йиллик планнинг 2-2,5 проценти миқдорида пахта тайёрламоқда.

Кўпминг килограммчилар ҳаракатини кенгайтириш, меҳнат аҳлини янги марраларга даъват этиш ижобий самаралар бераётир. Р. Файзиева, З. Халилова, С. Ҳакимова, М. Маматова сингари неча ўнлаб чевар теримчиларимиз кунига 150-170 килограммга етказиб пахта тераётирлар. Ҳар куни тайёрлов пунктига графикдагидан анча ошириб «оқ олтин» жўнатаётганимизнинг боиси ҳам шунда.

Ўз аҳдига вафодор деҳқонларимиз пахта тайёрлаш планини 20 октябргача, социалистик мажбуриятни эса 7 ноябрга қадар бажариш йўлида ҳормай-толмай меҳнат қилаётирлар.

Х. ИМОМОВА.
Пастдарғом районидаги «Партия XXII съезди» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ш. Ш. Абдуллаев, М. Асқарова, Р. Х. Маллинга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби» фахрий унвонини бериш тўғрисида

Узоқ йиллар давомида ва самарали илмий педагогика фаолияти учун, ўқитувчи кадрлар тайёрлаш ва тарбиялаш ишидаги хизматлари учун ҳамда Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг 30 йиллиги муносабати билан қуйидагиларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби» фахрий унвони берилсин:

1. **Абдуллаев** Шопўлат Шоакбаровичга — Институт ректори, тарих фанлари доктори, профессор.
2. **Асқарова** Мазлумага — Ўзбек тилшунослиги кафедрасининг мудири, филология фанлари доктори.
3. **Маллин** Раҳматулла Холмуродовичга — Назарий физика кафедрасининг мудири, физика-математика фанлари кандидати.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг
Раиси **Е. НАСРИДДИНОВА.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг
Секретари **Р. САХИБОЕВ.**

Тошкент шаҳри. 1965 йил 16 сентябрь.

ЁШЛАРНИ ЛЕНИН ВАСИЯТЛАРИ РУҲИДА ТАРБИЯЛАЙЛИК

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ СЕКРЕТАРИ Р. Н. НИШОНОВНИНГ РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ АКТИВИ ЙИҒИЛИШИДАГИ ДОКЛАДИ)*

Партиямиз улуғ Ленин васиятларига амал қилиб, ўсиб келаётган ёш авлод тарбиясига доимо алоҳида аҳамият бериб келди ва аҳамият бермоқда. Унинг сиёсий онглилиги, умумназарий ва техника тайёргарлиги даражасини ошириш тўғрисида, коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал қилишда ёшларнинг ролини кучайтириш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилмоқда.

Социалистик ижтимоий тузум йигит ва қизларимизнинг ижодий меҳнат қилиши учун, уларнинг маълумот олишлари ва меҳнат қилишлари учун кенг имкониятлар очиб берди. Уларнинг куч-ғайрати, ташаббускорлиги жўш уришлиги учун, ҳар бир йигит ўз билимлари, қобилияти, имкониятларини тўла намоён қила олишлиги учун ҳамма шароитларни яратиб берди.

КПСС Программасида кўрсатиб ўтилганидек, бизнинг мамлакатимизда ёшлар коммунизм учун курашда яратувчи, ижодий кучдир. Бизнинг халқимиз ёш авлоднинг ажойиб ишлари билан ҳаққоний равишда фахрланади. Йигит ва қизларимизнинг аксарияти ҳалол меҳнат қилмоқда. Саводхон, ғоявий жиҳатдан чиниққан бўлиб ўсмоқда, у юксак ахлоқ фазилатлари эгаси, ҳаётга тўғри кўз билан қарайди. Бизнинг ёшларимиз Ватанимиз фаровонлиги йўлида буюк жасоратларга тайёр турган миллионлаб оташқалб жангчилардир.

Коммунизм буюк идеалларининг тантанаси йўлида Совет Ўзбекистони ёшлари ҳам фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар кўпгина ажойиб ташаббусларни бошлаб бердилар, республикамизнинг хўжалик ва маданий қурилишида эришилаётган катта ютуқларга муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари етти йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун зўр ғайрат билан курашмоқдалар. Саноатимиз етти йиллик план контроль рақамларини белгиланганидан олдин бажармоқда. Капитал қурилиш ҳажми жуда кенгайиб кетди. Пахта ва бошқа деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш йил сайин кўпаймоқда. Қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари бу йилнинг сув танқислиги натижасида юз берган катта қийинчиликларни енгиб, пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Улар КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларидан илҳомланганликлари туфайли Ватанга камида 3 миллион 650 минг тонна «оқ олтин» беришдан иборат ўз мажбуриятларини бажаришга астойдил бел боғлаганлар.

Республикада ёшлар меҳнат қилмайдиган биронта ҳам соҳа йўқ. Кўпгина корхоналар ва қурилишлар, колхоз ва совхозларда ишловчиларнинг аксариятини ёшлар ташкил қилади. Бинобарин, ёш авлод ўз оталарининг ишларини муносиб равишда ва шараф билан давом эттиришлари, коммунизмнинг моддий техника базасини барпо этишга республикамиз қўшадиган ҳиссани кўпайтиришлари керак.

Бизнинг йигит ва қизларимиз бу олижаноб вазифани муваффақиятли бажариш учун юксак ғоявийлик руҳида тарбияланган бўлишлари, коммунистчасига яшаш ва ишлашни астойдил ўрганишлари керак.

Буларнинг ҳаммаси йигит ва қизларимизнинг онгида коммунистик дунёқарашни шакллантириш, уларни буржуа идеологиясининг ҳар қандай кўринишларига нисбатан муросасиз бўлиш руҳида тарбиялаш, уларнинг маълумот ва маданиятини ошириш, турмуш шароитларини яхшилаш ва маданий ҳордиқ чиқаришларини кўнгилдагидек ташкил этиш масалалари доимо диққат марказимизда бўлишини ва бу масалаларни энг муҳим умумпартиявий, умумдавлат вазифалари деб билишни талаб қилади.

Республика партия ташкилоти, жамоатчилиги сўнгги вақтларда ёшларнинг ғоявий-сиёсий тарбияси билан кўпроқ шуғулланадиган бўлиб қолдилар. Ўсиб келаётган авлод ўртасида олиб борилаётган ишларда турли форма ва методлардан фойдаланилмоқда. Маркса-ленинча назарияни пропаганда қилиш анча активлашди. Ёшлар ишчилар синфи, деҳқонлар сафидан ўрин олишлари кенг авж олди, уларни партия ва халқнинг революцион ва меҳнат традициялари руҳида тарбиялаш ишлари кенг йўлга қўйилди, комсомол тўйлари, камолга етганликни байрамдек нишонлаш, ёшларга паспортни тантанали вазиятда топшириш ва шу сингари ишлар одат тусига кириб қолди.

Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Фарғона, Андижон, Наманганда ҳамда кўпгина қишлоқ районларида бу соҳада кўпгина ижобий ишлар қилинмоқда. Деярли ҳамма жойда интернационал учрашувлар ва революцион шон-шуҳрат клублари, қизлар клублари, ёшларнинг истакларини эътиборга олиб тузилган клублар, маданият университетлари барпо этилди ва ишламоқда, уч авлод учрашуви, Совет Армиясига чақирилувчилар ва жангчилар билан учрашув кечалари, машъала кўтариб ўтиш, музика, поэзия, савол-жавоб кечалари мунтазам ўтказиладиган бўлиб қолди. Республикамиз пойтахтида «Тошкент тонги»ни кутиб олиш ва бошқа тадбирлар яхши традиция бўлиб қолди.

Лекин шунга қарамай, йигит ва қизларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаш ишларини кўнгилдагидек деб бўлмайди, айрим ёшларимизнинг сиёсатга бефарқ қарашлари, ўз гражданлик бурчларига виждонан муносабатда бўлмасликлари, юлғичлик қилишлари ҳамда меҳнатни менсимаслик ҳолларига дуч келмоқдамиз. Айрим ёшлар баъзи сабабларга кўра жамиятимизга ёт таъсирга берилиб қолмоқдалар, социалистик турмуш қоидаларини бузмоқдалар, безорилик қилмоқдалар.

Ёшларимизнинг бир қисми ичкиликка ўрганганлиги катта иллатдир. Шунга қарамай баъзи ҳолларда ана шундай кўнгилсиз фактларга етарли эътибор берилмаётир. Баъзи жойларда бундай иллатларга ҳар кимда ҳам бўладиган камчилик деб қаралмоқда, ичкиликбозлик кишиларнинг саломатлигига катта зарар етказиши, меҳнат унумдорлигига, кайфиятга салбий таъсир кўрсатиши, кўп ҳолларда эса оиланинг бузилишига сабаб бўлиши, болаларнинг тарбиясига ёмон таъсир кўрсатиши эътиборга олинмаётир. Бироқ, ичкиликбозликка қарши кураш кўп ҳолларда энг муҳим ижтимоий проблема деб қаралмаётир. Ёшларимизнинг баъзибир қисми диний урф-одатларга риоя қилаётганлиги ва ҳатто турли диний эътиқодлар таъсирига тушиб қолаётганлиги ташвишли ҳолдир. Ёшларимиз бир қисмининг совет кишисининг шаънига доғ туширадиган мешчанлик қилиқлари бизни ташвишлантирмай қололмайди.

Ёшлар орасида бундай иллатларнинг юз беришига сабаб нима? Бунинг сабаблари кўп. Аммо бу ўринда аввало шуни қайд қилиш керакки, партия, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотлари ёшлар билан ишлашга юзаки муносабатда бўлмоқдалар, ёшлар дунёқарашининг шаклланишига таъсир кўрсатадиган объектив ва субъектив факторларни тўла эътиборга олмаётирлар.

Шуни назарда тутиш керакки, кўпчилик йигит ва қизларимизнинг дунёқараши урушдан кейинги даврда шаклланди. Урушдан кейинги давр эса фан ва техника тез суръатлар билан ривожланганлиги, йирик илмий кашфиётлар билан характерланади. Бу ҳол ўсиб келаётган ёш авлод онгининг ўсишига, унинг маънавий ва маданий қиёфасига катта таъсир кўрсатди. Йигит ва қизларимизнинг талаблари беқиёс даражада ошди, шунга қарамай улар билан олиб бориладиган ишларнинг форма ва методлари эса асосан илгари қандай бўлса шундайлигича қолди.

Ёшларнинг ҳозирги авлоди капиталистик асорат ва қашшоқлик даҳшатларини бошидан кечиргани йўқ, халқимиз бошига тушган энг қийин имтиҳон — Ватан урушини билмайди. Унинг қарашлари ва характери социалистик ва буржуа идеологияларининг кескин, муросасиз кураши шароитида шаклланмоқда.

Ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш соҳасида олиб борилаётган ишларда шуларнинг ҳаммасини эътиборга олмоқ лозим. Ҳозир, КПСС Марказий Комитети октябрь ва ноябрь Пленумлари қарорларидан (1964 йил) кейин мамлакат ғоявий ҳаётини янада активлаштириш учун, ёшлар орасида олиб борилаётган тарбиявий ишларни тағин ҳам кучайтириш учун анча қулай шароит яратилди.

Кишининг маркса-ленинча дунёқараши, бутун умри давомида амал қиладиган идеалларига чуқур эътиқоди мактабдан бошлаб шаклланади, унинг бутун хатти-ҳаракатларини белгилайди.

Шу нарсани қониқиш билан қайд қиламизки, республикамизда халқ маорифи тез суръатлар билан ривожланмоқда. Ҳозирги вақтда мактабларда 2 миллион 200 минг бола ўқимоқда. Ўқувчиларнинг билими тобора пухта бўлиб бормоқда. Бу йил олий ўқув юртлари ва ўрта махсус ўқув юртларига кириш имтиҳонларининг натижаси шуни кўрсатдики, кўпгина мактабларда ўқув-тарбиявий ишларнинг савияси сезиларли даражада ошган. Бунда кўпминглик ўқитувчилар армиясининг хизмати каттадир.

Шундай бўлса ҳам мактаб ўқувчиларини ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш ишларини йўлга қўйишда жиддий хато ва камчиликлар бор. Мактаблар бир неча бор қайта қурилганлиги ўқув процессининг бу муҳим томонига маълум даражада зарар етказди, мактаб ўқувчиларининг коммунистик дунёқарашини шакллантириш масалаларини аслида иккинчи планга суриб қўйди. Жамиятшунослик, тарих, адабиёт, география каби фанларнинг роли маълум даражада камситиб қўйилди.

Кўпгина педагогик коллективлар, мактаблар партия ва комсомол ташкилотларининг сиёсий иши ҳали ўқувчиларда коммунистик қарашларни ва юксак ахлоқий принципларни активлик билан шакллантиришга қаратилганича йўқ.

Бизда болаларнинг ўқиши учун ҳамма шароитлар яратилганлигига қарамай, айрим партия ва совет органларининг, халқ маорифи органларининг масъулиятсизлиги орқасида мактаб ёшидаги болаларнинг бир қисми ўқишга тортилмай қолмоқда.

Ўқувчиларнинг ўзлаштириши суст эканлиги ҳам ташвиш туғдирмоқда. Айрим ўқитувчилар ўз фанларини яхши билмайдилар, дарсларини паст савияда ўтказмоқдалар. Дарсликда ёзилган нарсалар билан чекланиб қолмоқдалар, фанларни ҳаётий процесслар билан боғламаётирлар, кўпинча болаларни қаттиқ қизиқтираётган масалаларни четлаб ўтиб, бундай саволларга жавоб топишда болаларни ўз ҳолига ташлаб қўймоқдалар. Ўқувчи ёшларни тарбиялашга айрим ўқитувчиларнинг номуносиб хатти-ҳаракатлари ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда.

Партия комитетлари, халқ маорифи органлари ўқитувчи кадрларни ҳамон етарли даражада ўрганмаётирлар, уларнинг ишларини суст контроль қилмоқдалар, баъзан халқ маорифи соҳасига тасодифий кишиларнинг суқулиб кириб олишларига муроса қилмоқдалар. Бундай кишилардан мутлақо воз кечиш керак.

Совет ўқитувчиси меҳнаткашлар оммасининг маълумоти ва маданиятини ошириш учун курашда партиямизнинг мустаҳкам таянчидир. Унга болаларни тарбиялаш, кекса авлодга муносиб ўринбосар, коммунизмнинг оташин жангчиларини тайёрлашдек муқаддас вазифа ишониб топширилган.

Ўқитувчилар коллективини юксак ғоявий, юксак маълумотли кадрлар билан мустаҳкамлаб бориш билан бирга улар ҳақида, уларнинг маданий турмуш шароитларини яхшилаш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилиш керак. Кенг жамоатчиликнинг ўқитувчилар кунини жорий этиш ҳақидаги таклифини қўллаб-қувватлаш керак. Биз В. И. Лениннинг қуйидаги сўзларини доимо эсда тутмоғимиз лозим. — «Бизда, — деган эди В. И. Ленин, — халқ ўқитувчиси шундай юқори ўринга қўйилмоғи керакки, у буржуа жамиятида ҳеч қачон бундай ўринда турмаган, турмайди ва тура олмайди ҳам».

Ўқувчиларга улар ўсадиган ва тарбияланадиган ижтимоий муҳит катта таъсир кўрсатади. Бу муҳит аввало оиладир. Шунга қарамай баъзи ота-оналар ўз фарзандларининг тарбияси билан қониқарли шуғулланмаётирлар, баъзан эса ўзларининг нотўғри хатти-ҳаракатлари билан уларга салбий таъсир кўрсатмоқдалар. Ўз фарзандларининг ўқиши ва тарбияси учун ота-оналарнинг масъулиятини кескин ошириш, бу муҳим умумдавлат ишига бепарво муносабатда бўлаётганларга талабни ҳар қачонгидан ҳам ошириш керак.

Партия, касаба союз ташкилотлари ўз коллективлари аъзоларининг фарзандларининг ўқиши, хулқи билан доимий равишда қизиқишлари, у масалаларни ўз йиғилишларида муҳокама қилиб туришлари лозим. Шунингдек, маҳаллий Советлар, халқ маорифи органлари ва аввало Маориф министрлигининг бениҳоя ҳамма болаларнинг муваффақиятли таълим олиши ва тўғри тарбияланиши учун масъулиятини ҳар томонлама оширмоқ зарур.

Республика Маориф министрлиги ва педагогика фанлари институти мактабларни политехнизациялаштириш ҳақидаги масалани янада чуқур ўрганиб чиқмоқлари керак. Ҳозир бу муҳим масала юзасидан кўпгина таклифлар тушмоқда. Кўпгина истакларнинг мазмуни шундан иборат бўлаётирки, мактаблар меҳнат, политехника таълимини кучайтириб, ёшларга профессионал билим эмас, балки кенг политехника маълумоти берсин. Бу таклифларни умумлаштириш ҳамда мактабларни политехнизациялаштиришнинг илмий жиҳатдан асосланган программасини такомиллаштириш керак.

Шунга эришиш керакки, мактаб ёшидаги болаларнинг ҳаммаси ўқисин, мактаб ҳаётининг бутун уклади, бутун ўқув-тарбиявий процесс ҳар бир ўқувчида материалистик дунёқараш, коммунистик эътиқод асосларини шакллантиришга ёрдам берсин.

Ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашда халқ хўжалиги ва маданиятнинг барча соҳалари учун мутахассислар тайёрлаб чиқарадиган олий ва ўрта махсус ўқув юртлари катта роль ўйнайдилар.

Ҳозирги вақтда республикадаги 32 олий ўқув юртида, 106 техникум ва билим юртларида 280 минг киши ўқимоқда. Шу йилнинг ўзидаёқ шу ўқув юртлари даргоҳини 38 минг киши битириб чиқади. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари чуқур ғоявий ва юксак малакали мутахассислар етиштириб чиқариш соҳасида маълум тажриба тўпладилар. Олий ўқув юртларимиз ва техникумларимизни битириб чиққанларнинг аксарияти ажойиб меҳнаткаш бўлиб, ижтимоий-сиёсий ҳаётда актив қатнашмоқдалар.

Лекин биз олий ўқув юртлари, техникумлар ва билим юртларидаги ғоявий-сиёсий ишларни ташкил этишда кўпгина формализм ва шаблонга йўл қўйилаётганлигидан кўз юмолмаймиз. Бу нарса чала тадбирлардан келиб чиқмоқда, муайян мақсадга қаратилмаганлиги ва дефференциал бўлмаганликдан келиб чиқмоқда. Айнан бир тадбирнинг ўзи биринчи курс студентига ҳам, ундан кейинги курс студентлари учун ҳам ва ҳатто сўнгги курс студентларига ҳам тааллуқли бўлиб қолмоқда. Сиёсий-тарбиявий ишларнинг перспектив планлари устида камдан-кам киши ўйламоқда. Ўқишдан бўш вақтларида студентлар орасида олиб бориладиган тарбиявий ишлар айниқса ёмон йўлга қўйилган.

Ҳозирга қадар кўпгина ўқув юртларида маркса-ленинча назарияни ўқитишдаги жиддий камчиликларга хотима берилмаган. Ижтимоий фанлар бўйича лекциялар аксарият қуруқ, эҳтиросcиз ўқилмоқда, студентларни қизиқтирмаётир, уларда юксак ижтимоий ва гражданлик бурчини ҳис қилишни шакллантиришга ҳар доим ҳам ёрдам бераётир, деб бўлмайди.

Ижтимоий фанлар бўйича программаларнинг мазмуни ва тузилишида ҳам жиддий камчиликлар бор. Ижтимоий фанлар турли курсларнинг программаларига айнан бир хил проблемалар киритилган. Бу ҳол ўқув материалларининг бир хил бўлишига сабаб бўлди, ўрганилаётган фанга қизиқишни камайтирди. Бундан ташқари, сўнгги йилларда маркса-ленинча назарияни ўрганишга ажратилган соатларнинг ҳеч асоссиз равишда камайтириб юборилишига йўл қўйилди.

Ўқув юртларида ижтимоий фанлар бўйича назарий жиҳатдан етук ўқитувчиларнинг етишмаслиги сезилмоқда. Бизда айниқса диалектик материализм бўйича ўқитувчилар тайёрлаш масаласида қийинчилик юз бермоқда. Бу курсни кўпинча табиий фанлардан етарли даражада хабардор бўлмаган кишилар ўқимоқдалар.

Табиий ва техника фанларидан дарс берувчи ўқитувчилар, шу жумладан йирик олимлар ҳам табиий ва техника фанларининг философия масалаларига менсимай қарашлик, ҳозирги замон фанининг методологик асосларини тўғри тушуниб етишда студентларга ёрдам бермаслик ҳоллари тез-тез учраб турибди.

Бевосита студентлар олдида лекция ўқишга юқори малакали кишилар жуда кам жалб қилинмоқда. Областлардаги олий ўқув юртлари студентлари 4-5 йил давомида академикни ёки фанлар академиясининг корреспондент аъзосини кўрмай, илмий даргоҳларни битириб чиқишларини нормал ҳол деб бўладими. Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, фанлар академияси президиуми бу соҳада зарур чоралар кўришлари керак.

Ҳозир олий ўқув юртларида ижтимоий фанлар бўйича янги программалар мавжуд. Мажбурий адабиётлар рўйхати партиявий ҳужжатлар билан тўлдирилган. Ижтимоий фанлар кафедралари, партия ташкилотлари, олий ўқув юртлари раҳбарлари шунга эришишлари керакки, ҳар бир лекция, семинар машғулоти ғоявий-сиёсий жиҳатдан юксак савияда ўтсин, ёшларнинг ақли ва қалбида чуқур из қолдирсин.

Бизнинг вазифамиз республикамиздаги барча олий ўқув юртлари ва техникумлардаги ўқув-тарбиявий ишларни тубдан яхшилашдан, шу даргоҳларни юксак ғояли, юқори маълумотли, юксак маданиятли кишилар, коммунизм учун актив курашчилар битириб чиқишига эришишдан иборат.

Мактабни, ўқув юрти ёки техникумни, олий ўқув юртини битириб чиққандан кейин ёшлар ўз билимларини бойитади, амалий ишда, ишлаб чиқаришда, коллективда ўз қарашларини шакллантиришни давом эттиради. Меҳнат қилиш ёшларни тарбиялашнинг энг яхши мактабидир.

Республикамиз ёшларининг аксарияти жамият олдидаги ўз бурчларини яхши тушуниб, корхоналарда, қурилишларда, колхоз ва совхозларда, давлат ва илмий муассасаларда фидокорона меҳнат қилмоқдалар, янги ерларни ўзлаштиришда, йирик саноат объектларини барпо этишда актив қатнашмоқдалар.

Аммо ёшларни меҳнатда тарбиялашда ҳозирча жиддий камчиликлар бор. Кўп ҳолларда баъзи касбларга, чунончи қурувчи, савдо, маиший хизмат кўрсатиш ва коммунал хўжалиги ходими каби касбларга менсимай қаралади. Меҳнат тарбияси масаласини тор маънода олиб ҳал қилмаслик керак. Уни ёшларда меҳнатга муайян кўникма ҳосил қилиш деб билмасдан, балки, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашдан иборат умумий вазифанинг бир қисми деб билмоқ керак. Коммунистик меҳнат ҳаракатини тўғри ташкил этиш катта аҳамиятга эга. Шунинг учун ҳам бу ҳаракат қатнашчилари чиндан ҳам коммунистчасига ишлашлари ва яшашлари учун коммунистик меҳнат ҳаракатининг ажойиб традицияларини кенг авж олдирмоқ зарур.

Баъзан бизда коммунистик меҳнат зарбдори деган шарафли номни беришда шошма-шошарлик ҳоллари рўй бермоқда, кўпроқ миқдорий ўсиш тўғрисида ўйлаб, шу номни олишга сазовор бўлган кишиларнинг ишдаги ва хулқ-атворидаги камчиликларга эътибор берилмаётир. Бундай шошма-шошарлик зиён етказади, холос.

Ёш ишчиларнинг малакасини оширишга алоҳида эътибор бермоқ лозим. Бунда шуни эсда тутиш керакки, бу масала ишлаб чиқаришни ташкил этишни яхшилаш, меҳнат унумдорлигини ошириш билангина боғлиқ бўлмай, айни вақтда меҳнатга ижодий муносабатда бўлишни тарбиялаш, кишининг қобилиятларини ўстириш билан ҳам боғлиқдир.

Республикада ёш ходимларнинг ғоявий-сиёсий тарбияси тўғрисида, уларнинг малакасини ошириш, ёшларнинг юксак даражада унумли меҳнат қилиши, ўқиши ва маданий дам олиши тўғрисида доимий ғамхўрлик қилаётган корхона ва хўжаликлар оз эмас.

Масалан, Октябрь революцияси номли заводни олайлик. Бу коллективга келган ўсмирлар ўз меҳнат биографиялари қандай бошланганлигини абадий эсдан чиқармайдилар. Улар аҳил ишчилар оиласига аъзо бўлганликларини дарҳол сезадилар. Дастгоҳ ёнида улар билан бирга тажрибали мастерлар ишлайдилар, уларга катта ўртоқлари ва комсомоллар меҳрибонлик қиладилар, ёшлар заводнинг шонли революцион ва меҳнат традициялари билан таништирилади. Ҳар бир ёш ишчи шу традицияларни муқаддас сақлаш ва кўпайтиришга, ишчи шарафини юксак қадрлашга қасамёд қилади. Бу корхонада ёшларга клублар, кутубхоналар хизмат қилмоқда, ҳар хил маданий-оммавий тадбирлар ўтказилмоқда.

Фарғона область Охунбобоев районидаги Карл Маркс номли колхозда ёшлар учун кўп яхши ишлар қилинмоқда. Янги ўзлаштирилган ерларда ташкил этилган бу хўжаликда ёшларнинг меҳнат ва турмуш шароити, ўқиши ва маданий ҳордиқ чиқариши учун доимий ғамхўрлик қилинмоқда. Колхозда ёшларнинг ҳаммаси ўқимоқда, қишлоқ хўжалиги техникасининг, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини бошқаришнинг илмий асосларини муваффақият билан эгалламоқда.

Бир қатор корхоналарнинг ёш ишчиларнинг ақлий ва жисмоний жиҳатдан ҳар томонлама камол топишлари, маданий ва умумий таълим савияларини оширишлари учун шароит яратиб бериш соҳасидаги ташаббусларини ҳар томонлама маъқуллаш керак. Олтинтопган полиметалл комбинати, Чирчиқ электрохимия комбинати, «Политотдел» колхози ва бошқа кўпгина корхоналарнинг, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ва жамоат ташкилотлари олий ўқув юртлари ва техникумлар филиалларининг ўқув корпуслари, клублар, кутубхоналар учун бинолар, стадионлар қурмоқдалар.

Ёшлар ўртасида олиб борилаётган ишларни меҳрлилик билан йўлга қўйган, ўсиб келаётган авлодни коммунистик руҳда тарбиялашга катта эътибор бераётган бошқа кўпгина корхона, колхоз ва совхозларнинг номларини келтириш мумкин. Айни вақтда бир қатор ташкилотларда бу ишда жиддий камчиликлар бор. Корхоналар, хусусан қурилишдаги ишчи ёшлар орасида меҳнат интизомини бузиш ҳоллари тез-тез рўй бериб турибди. Айрим раҳбарлар ёшлар билан учрашишга вақт тополмайдилар, уларнинг талаб ва эҳтиёжлари, кайфиятларини билмайдилар. Баъзи корхоналар ва қурилишларда меҳнат ва турмуш шароити қониқарли бўлмаганлиги сабабли ёш кадрларнинг қўнимсизлиги давом этмоқда.

Самарқанд шаҳридаги 150-қурилиш трестининг раҳбарлари ёшлар тўғрисида шу тариқа «ғамхўрлик қилмоқдалар». Трестда 300 кишига мўлжалланган ёшлар ётоқхонаси бор. Лекин ётоқхоналарнинг уйлари ифлослигидан қадам қўйиб бўлмайди, мебеллари яроқсиз. Ётоқхонага яқин жойлашган ошхона эрталаб соат 9 да, ёшлар иш бошлаб юборган вақтда очилади. Кир ювиш хонаси билан душ ишламайди, радиоточкалар бузуқ, ётоқхона учун бирорта ҳам ёшлар журнали ёки газетаси олинмайди. Бу ерда тарбиячи бўлиб бутунлай номуносиб киши ишламоқда. Унинг мураббийлик фаолиятини оммавий-сиёсий ишлар планидан ҳам билса бўлади. Шу мураббий тузган пландан баъзи жойларини эшитинг: «соат 3 дан 5 гача — пластинка қўйиш, 8 дан 10 гача — байрам билан табриклаш ва 10 дан 12 гача танца тушиш». Аҳвол шундай бўлгач, бу ётоқхонада ёшларнинг карта ўйнаши, ичкиликбозлик қилишига ажабланиб бўладими.

Корхонада ёшларни табиялашда айниқса цех бошлиқлари, инженер, техник ходимлар, мастерлар, кекса ишчилар алоҳида роль ўйнайдилар. Ёш йигит ва қизларнинг меҳнатга муносабати шуларнинг шахсий намунасига, ёшларга таъсир кўрсата билишларига кўп жиҳатдан боғлиқ.

Бироқ айрим корхоналарда эски одатлар ҳамон ҳукм суриб келмоқда! Маош олинган куни аксарият мастернинг ўзи ичкиликбозликни бошлаб беради, бундай мастерларнинг қўл остида ишловчи ёш ишчининг ахлоқи бузуқ бўлади, енгил-елпи иш қилади.

Бундай иллатга хотима бериш, мастерларнинг ёшларни тарбиялаш учун масъулиятини ошириш зарур.

Бу жиҳатдан Тошкент шаҳар партия ташкилотининг тажрибасини кенг ёйиш керак. Тошкент шаҳар партия ташкилоти мастерларнинг мунтазам ўқувини ташкил этиш, «Мастерлар куни» ва бошқа тадбирлар ўтказмоқда. Бу ҳол ёшларни тарбиялашга ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Ёшларда коммунистик дунёқарашни шакллантириш уларнинг дам олишини ташкил этиш билан яқиндан боғлиқдир. Маданий ҳордиқ чиқариш — интизом бузилмаслигининг олдини олишнинг энг яхши воситасидир. Ёшларда цех, бригада, мактаб, институтлар тарбиялайдиган фазилатларнинг тобора ривожланиши, мустаҳкамланиши кўп жиҳатдан дам олиш қандай йўлга қўйилганлигига боғлиқдир. Лекин кўп жойларда ёшларнинг дам олиши қониқарсиз уюштирилган. Бу ишда маданий-оқартув муассасаларидан фойдаланилмаётир. Кўпгина клублар, маданият саройлари, кутубхоналарнинг фаолияти ўсиб бораётган талабларга жавоб бермайди, уларда ёшларнинг эҳтиёжларини ҳисобга олган кундалик, оқилона оммавий ишлар йўқ даражада.

Баъзи жойларда эса клубларнинг иши асосан кинофильмлар кўрсатиш ва танцалар уюштиришдангина иборат бўлиб қолмоқда. Тўрткўл, Амударё, Ўрта Чирчиқ, Ленинград, Шаҳрисабз ва Денов районларининг кўпгина колхозларида эса клублар бутунлай ишламаётир.

Кутубхоналарнинг китоб фондлари жуда сустлик билан тўлдирилмоқда. Сурхондарё областидаги 110 колхоз кутубхоналаридан 75 таси сўнгги бир ярим йил мобайнида бирорта ҳам китоб олмаган. Республикада ҳар бир колхоз кутубхонасига ўрта ҳисобда атиги 100 ўқувчи тўғри келади. Самарқанд областидаги Калинин номли колхозда эса кутубхонанинг бор-йўғи 41 ўқувчиси бор. Сўнгги йилларда, айниқса Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIII Пленумидан кейин маданият ва маорифнинг моддий базасини кўтаришга эътибор кучайиб кетди. 1959 йилдан 1965 йилгача 967 минг ўринли мактаб бинолари қурилди. Бу Совет ҳокимиятининг ўтган ҳамма йилларидагидан кўпдир. Кўпгина ўқув бинолари, олий ўқув юртлари ва техникумлари учун ётоқхона бинолари ишга туширилди. В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университети ва политехника институти иншоотлари комплекси қурилиши жадал суръатлар билан бормоқда. Ўтган беш йил ичида республикада 93 кинотеатр ва 463 клуб ва маданият уйи қурилди. Қурилиш суръатини сусайтирмай, балки уни ҳар томонлама тезлаштириш зарур. Шунга қарамай баъзи министрликлар ва бошқармалар, хўжаликлар маданий муассасаларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашнинг муҳимлигига етарли баҳо бермаётирлар. Бир қатор йирик саноат корхоналари, колхоз ва совхозлар ҳозиргача ўз клубларига эга эмас. Айрим қурилиш ташкилотлари маданият объектларини ишга тушириш планларини бажармаётирлар.

Ёшларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаш ишида адабиёт ва санъат, матбуот, радио ва телевидение катта роль ўйнайди.

Сўнгги йилларда бизда кўпгина яхши китоблар, фильмлар, спектакллар, музика ва тасвирий санъат асарлари яратилди. Бу асарлар коммунизм идеаллари учун матонатли, эътиқодли курашчиларни тарбиялайди. Улар орасида Ойбекнинг «Болалик» повести, Ш. Рашидовнинг «Қудратли тўлқин» романи, «Осиё устида эсган бўрон», «Шонли саҳифа» ва «Баҳордан-баҳоргача» ф и л ь м л а р и, Ҳамза номли театрнинг «Йўлчи юлдуз», Горький номли театрнинг «Полк келмоқда», Навоий номли театрнинг «Хоразм қўшиғи» спектакллари ва бошқа асарлар бор. Ўзбекистон ижодий интеллигенциясининг катта армияси, шу жумладан ёш талантларимиз улуғ Октябрнинг 50 йиллигига ва В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигига бағишланган асарлар устида ишламоқдалар.

Халққа зарур бўлган катта асарлар яратиш — жуда катта аҳамиятга эга бўлган вазифа. Лекин адабиёт ва санъатнинг энг яхши асарлари кенг меҳнаткашлар оммасига манзур бўлиши ундан ҳам муҳимдир. Шундай бўлишига қарамасдан худди шу соҳада кўп камчиликлар бор. Кўпгина партия ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари ёшлар қандай асарлар ўқиётганлиги билан, унинг бадиий диди қандай пьесалар, кинофильмлар, концертлар таъсирида шаклланаётганлиги, уларнинг музей ва виставкаларга бораётганликлари билан кам қизиқмоқдалар. Сўнгги вақтларда ёшларда сиёсий адабиёт ўқишга иштиёқ сусайиб кетганлигини нормал ҳол деб бўлмайди.

Маълумки, кино ёшларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаш ва ахлоқий жиҳатдан чиниқтиришнинг қудратли воситаси бўлганлиги учун ҳам катта аҳамиятга эга. Аммо кинофикация органларининг айрим ходимлари экранларда «Ажойиб 7 киши», «Қора ниқоб остида», «Париж сирлари», «Сочини олдирганлар шайкаси» ва бошқа бизга ёт ахлоқларни пропаганда қилувчи чет эл фильмларини кўрсатмоқдалар. Айни вақтда «Потемкин броненосеци», «Чапаев», «Коммунист», «Фарғоналик беш баҳодир» ва бошқа юксак ғоявий совет фильмлари камдан-кам, шунда ҳам байрам кунлари қўйилади. «Милтиқли киши»дек ажойиб фильм эса икки йилдан буён ҳеч қаерда кўрсатилмаётир.

Бадиий фильмларни дубляж қилиш ишларини яхшилаш соҳасида ҳам ҳали кўп ишлар қилиш керак. Дубляж қилинадиган фильмларни танлаш умуман олганда ёмон эмас, лекин уларни чиқариш плани бажарилмаётир.

Республикада 2 йилдан бери Министрлар Советининг Кинематография бўйича Давлат комитети ишламоқда. Унинг штати катта, область бошқармалари, шаҳар ва район бўлимлари бор. Бинобарин, бу комитет ва унинг жойлардаги органлари аҳолига кино хизмати кўрсатишда етарли тартиб ўрнатадилар, репертуар танлаш сиёсатини яхшилайдилар, деб кутилган эди. Афсуски, ҳали ҳозирча бундан дарак йўқ. Ёшларни ғоявий жиҳатдан тарбиялашда театрлар катта роль ўйнайди. Афсуски, уларнинг ижодий фаолиятида ёшлар тематикасига етарли эътибор берилмаётир. Театрлар репертуарида ёшларнинг турмуши ва меҳнатини акс эттирувчи, ватанпарварлик, фидокорона меҳнат, дўстлик ва қардошлик, юксак ахлоқийлик темаларини кўтарувчи спектакллар жуда кам ёки бутунлай йўқ.

Республикада ёш томошабинларнинг биттагина театри бор. Илгарилари ёш томошабинлар театри Самарқанд, Бухоро ва Қўқонда ҳам бор эди. У театрлар тугатилгандан кейинги дастлабки вақтларда уларнинг вазифаларини область театрлари бажардилар. Уларнинг репертуарларида эса катталар учун белгиланган спектакллар орасида ёшларга аталган асарларни кўриш ҳам мумкин эди. Ҳозир қайси область театрини олиб қараманг, ёш томошабинга мўлжалланган махсус спектаклни топиш амри-маҳол. Тўғри, баъзи театрлар якшанба кунлари кундузги спектакллар кўрсатмоқдалар, лекин бу спектакллар катталар кўрса ҳам бўлаверадиган асарлардир.

Станиславскийнинг, ёшлар учун катталарга ўйнагандан ва ҳатто ундан ҳам яхшироқ ўйнаш керак, деган маслаҳатларини эсдан чиқармаслик керак. Шунинг учун ҳам Маданият министрлиги республика областларида ёш томошабинлар театрларини қайта тиклаш масаласини ўйлаб кўрмоғи лозим.

Ёш авлодни ғоявий-ахлоқий жиҳатдан тарбиялашда телевизион театр катта роль ўйнамоғи керак. Тошкент телестудияси Ўзбекистон ва қардош республикалар ёзувчиларининг ҳикоя ва повестларини саҳналаштириб, бирмунча ишлар қилди. Кўпчилик телеспектакллар ёшларнинг ҳозирги ҳаёти ҳақида ҳикоя қилади. Лекин телестудиянинг куч-ғайрати янада самарали ва фойдали бўлмоғи учун шу телеспектаклларнинг тематикаси лирик темалар доирасидан чиқиши керак.

Матбуот, радио ва телевидение ходимлари олдида масъулиятли вазифалар турибди. Сўнгги вақтларда республика газеталари «Совет Ўзбекистони», «Правда Востока», «Ҳақиқати Ўзбекистон» ва область газеталари, журналлар саҳифаларида кишиларнинг ахлоқи, турмуши, одоб тарбиясига оид кўп мазмунли мақолалар берилди. Бу жиҳатдан «Совет Ўзбекистони» газетаси яхши намуна кўрсатмоқда. Унда босилган «Она» деган махсус саҳифани ҳар жиҳатдан маъқуллаш керак. Бу саҳифада халқни ахлоқий жиҳатдан тарбиялашнинг муҳим проблемалари кўтарилган. Радио ва телевидение ҳам ахлоқ ва этика темаларида қатор фойдали эшиттиришлар берди. Биз журналистларимиздан йигит ва қизларнинг ҳаёти ва фаолиятини, уларнинг ажойиб шижоатларини чуқур ва атрофлича ёритишларини кутамиз.

* * *

Бизларнинг ҳаммамиз ҳам ёшлар орасида олиб бориладиган тарбиявий ишларнинг мазмуни ва йўналишини, асосий эътиборни нимага қаратиш зарурлигини аниқ тасаввур қила олишимиз керак.

Бизнинг давримизда ҳар бир йигит ва қизнинг талаб ва эҳтиёжлари, қизиқиш доираси жуда кенг. Бинобарин, ўсиб келаётган ёш авлод ўртасида олиб бориладиган ишларни ташкил этишга ўйлаб, меҳрибонлик билан ёндошмоғимиз лозим. Ёшлар турли группалар, табақалар, категориялардан иборат. Тўғри, улар орасида олиб бориладиган ишларнинг форма ва методлари ҳар хил бўлиши мумкин, лекин ёшларни тарбиялайдиган ғоявий принципларимиз умумий ва бузилмасдир.

В. И. Ленин бизга ёшларни коммунизм қуришга ўргатишни васият қилган эди. В. И. Ленин кўрсатган эдики, коммунизм қуришни ўрганиш ва коммунист бўлиш — коммунизм шиорлари ва хулосаларини қуруқ ёдлаб олиш эмас, балки инсониятнинг яратган ҳамма бойликларини билиб, ўз онгини бойитиш демакдир.

Шу бойликларнинг асосийси буюк маркса-ленинча таълимот бўлиб, уни эгаллаш барча совет кишиларининг бурчидир. Шунинг учун ҳам бизнинг ёшлар ўртасида олиб бораётган тарбиявий ишларимиз марксизм-л е н и н и з м н и н г ғоявий позицияларига асосланган тақдирдагина кўнгилдагидек натижалар бериши мумкин.

Бунинг учун бизда ҳамма шароитлар бор. Маркс ва Энгельснинг асосий асарлари кўп нусхада нашр этилди, В. И. Ленин асарлари тўла тўпламининг бешинчи нашри тугалланди. КПСС нинг кўп томли тарихи, философия, сиёсий иқтисод, илмий коммунизм асослари ва бошқа фанлар бўйича янги дарсликлар босмадан чиқмоқда. Марксизм-ленинизм классикларининг асарлари ўзбек тилига таржима қилинди ва кўплаб нашр этилмоқда.

Ўтган йили Ўзбекистон Компартияси тарихи очерклари нашр этилди, Ўрта Осиё республикалари коммунистик ташкилотлари тарихининг очерклари тайёрланмоқда.

Биз ўз олдимизга партиямизнинг буюк ғоявий бойлиги ёшларнинг мулки бўлиб қолишидан, ёшлар марксизм-ленинизмни чуқур ва ижодий ўрганиши ва шу асосда тўғри дунёқарашни, коммунистик эътиқод ва юксак принципиалликни шакллантиришдан иборат вазифа қўймоғимиз керак.

Сўнгги йилларда тарихий-партиявий, фалсафий проблемаларни ўрганиш сусайиб кетганлигини, сиёсий иқтисоднинг назарий масалалари етарли даражада ўрганилмаганлигини нормал ҳол деб бўлмайди. Партиямизнинг назарий меросини ўрганишга шу тариқа етарли баҳо бермасликка кескин хотима бериш, пропагандамизга революцион руҳ ва кенг кўлам бериш керак. Бунинг учун ёшларга идеологик таъсир кўрсатишнинг барча каналлари, звеноларидан — мактаблар, ўқув юртлари, техникумлар, олий ўқув юртлари, партия ўқуви ва комсомол-сиёсий маорифи, матбуот, радио, телевидение, маданий оқартув муассасалари, адабиёт ва санъатдан кенг фойдаланиш керак.

Ёшларни партия ва халқнинг революцион, меҳнат ва жанговарлик традициялари асосида тарбиялаш жуда муҳим вазифадир. Йигит ва қизлар халқнинг озодлик ва бахт-саодат учун, социализм ва коммунизм учун курашда босиб ўтган шонли йўлини яхши билишлари, улар жамият олдида, шахсий жавобгарликни ҳис қилишлари, жаҳонга буюк Ленинни ва ўлмас таълимот — ленинизмни берган ўз Ватани билан, давримизнинг ақл-идроки шон-шарафи ва виждони бўлган Коммунистик партия билан фахрланишлари лозим.

Ёшлар ўз мамлакати, ўз республикасининг тарихини яхши билмоқлари, янги турмуш қурилиши йўлида ўз халқининг қаҳрамонона ишлари билан фахрланмоқлари, социализм ғалабаси учун ҳаётларини аямаган оталари, оналари, акалари ва опаларининг хотираларига содиқ бўлмоқлари лозим.

Тарбиявий мақсадларда революцион шон-шуҳрат ёдгорликларидан кенг фойдаланиш зарур. Бу — Тошкентдаги 14 комиссар ҳайкали, Самарқанддаги Озодлик ҳайкали, Бухородаги революция ғалабаси учун курашчилар ҳайкали, Совет ҳокимияти учун курашда ҳалок бўлганлар учун Андижонда ўрнатилган ҳайкал ва бошқалардир. Бундай ҳайкаллар ҳар бир областда бор. Ҳамма жойда ёшларни революцион ва меҳнат традициялари асосида тарбиялашнинг турли хил формаларини ўйлаб кўриш, кўпайтириш, ёшларни партия ва халқнинг жасоратларини чуқур ҳурмат қилиш руҳида тарбиялаш зарур. Бу олижаноб ишга кекса большевикларни, Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабаси учун курашнинг актив қатнашчиларини, қўлга қурол олиб, Совет ҳокимиятини қурган, мустаҳкамлаган, уни ҳимоя қилган кишиларни кенг жалб қилмоқ лозим.

Биз ёшларимизни Ватаннинг қизғин ватанпарварлари, социализмнинг буюк ютуқларини ҳимоя қилишга доим тайёр турган кишилар қилиб тарбияламоғимиз керак. «БГТО», «ГТО», «ГСО», «ПВХО», «Ворошиловчи мерган» ва бошқа нормаларни оммавий равишда топшириш ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашда катта роль ўйнаганлигини эслайлик. Кўксини шу значоклар безаб, меҳнат ва мудофаага доим шай бўлиб турган ҳар бир йигит ўз Ватанининг ватанпарвари эканлигидан мамнун бўлади.

(Давоми учинчи бетда).

*) Доклад қисқартириб босилди.

ЁШЛАРНИ ЛЕНИН ВАСИЯТЛАРИ РУҲИДА ТАРБИЯЛАЙЛИК

(Боши иккинчи бетда).

Илгари ўзини оқлаган формалардан фойдаланиш, уларга янги мазмун бериш тўғрисида ўйлаб кўрмоқ лозим. Ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашни тубдан яхшилаш, бу ишни турли йўллар билан авж олдириш керак. Армия сафига чақириладиган ёшларнинг жисмоний ва техникавий тайёргарлигига бўлган норматив талаблар комплекси «Ватанни ҳимоя қилишга тайёр бўл» яқинда тасдиқланди. Шу ГЗР значогига норма топширишни ҳамма жойда кенг ташкил этиш керак. Ёшларнинг Совет Армияси жангчилари билан алоқаларини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, гражданлар уруши, Ватан уруши қатнашчилари, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, генераллар, офицерлар, жанговар ва сиёсий тайёргарлик аълочиси бўлган солдатлар билан учрашувлар ўтказиш, армия сафига чақирилувчилар орасида олиб бориладиган тарбиявий ишларнинг формаларини кўпайтириш, ДОСААФ фаолиятини активлаштириш керак.

Республикада сўнгги йилларда физкультура ва спорт кенг ривожланди. Беш йил ичида 15 стадион, 274 комплекс спорт майдончаси, 821 футбол майдони, 420 гимнастика зали, 20 сузиш ҳавзаси, 4250 волейбол ва баскетбол майдончаси қурилди. Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда бир ярим миллион киши физкультура билан шуғулланмоқда. Бироқ республикада физкультура ҳаракатининг кўламини етарли деб бўлмайди. Республикада физкультура билан аҳолининг ўртача атиги 16 процентига яқин қисми шуғулланмоқда. Ишлаётган ёшлар бу ишга айниқса кам жалб қилинган.

Ёшларнинг спортга бўлган қизиқишини ҳар қандай йўллар билан кучайтириш, бунинг учун барча шароитларни яратиш, спорт базалари ва иншоотлари қурилиши тўғрисида ғамхўрлик қилиш, мунтазам равишда спорт мусобақалари ўтказмоқ керак. Шуни эсда тутиш лозимки, жисмоний тарбия коммунистик тарбиянинг таркибий қисмидир. Биз ёшларни эстетик жиҳатдан ҳамда барча ажойиб нарсаларни севиш руҳида тарбиялаш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилмоғимиз лозим.

Бизда бу соҳада кўп ишлар қилинмоқда. Кўпгина колхоз ва совхозларда, клублар, маданият саройлари ва уйларида музика мактаблари, бадиий студиялар, хор коллективлари, қўшиқ ва рақс ансамбллари, хореографик ва драматик тўгараклар ташкил этилмоқда. Айрим бадиий ҳаваскорлик коллективлари, жумладан Қўқон шаҳридаги, «Қизил Ўзбекистон» колхозидаги, Еттисой район марказидаги ва бошқа бадиий ҳаваскорлик тўгараклари профессионал коллективлар билан бемалол мусобақалаша оладилар. Бизда маданият университетлари ўзига тобора кенг йўл очмоқда, санъатнинг турли масалалари бўйича ёшлар учун китоб нашр этиш анча кўпайди.

Лекин, умуман олганда ёшларни эстетик тарбиялаш соҳасида олиб борилаётган ишлар бизни қониқтира олмайди. Республикамиздаги кўпгина мактабларда ахлоқий тарбия кўнгилдагидек йўлга қўйилган деб бўлмайди, ашула ва расм дарсларининг савияси паст. Ёшларнинг бир қисми бадиий адабиётни жуда кам ўқийди, концертларга жуда кам боради, яхши музикаларни аҳён-аҳён тинглайди. Кўпгина йигит-қизлар бадиий ҳаваскорликда қатнашмайди.

Ёшларни эстетик тарбиялашни тубдан яхшилаш, бунинг учун бадиий адабиётдан, театр, музикадан, халққа манзур бўлган рақслардан, тасвирий санъат, кинодан кенг фойдаланиш зарур. Шу нарсани доимо назарда тутиш керакки, эстетик тарбия системаси турли элементлардан ташкил топади, у санъат, адабиёт воситаси билангина бадиий тарбиялашни ўз ичига олиб қолмай, балки меҳнат, ўқиш, жисмоний тарбия процессида, турмуш ва бутун жамиятимизнинг ҳаётида амалга ошади.

Бизнинг энг олий мақсадимиз — ёшларни пролетар интернационализми руҳида, мамлакатимизнинг барча халқларини, бутун дунё меҳнаткашларини чуқур ҳурмат қилиш руҳида, бошқа халқларга нисбатан ўз интернационал бурчини бажаришга тайёр туриш руҳида тарбиялашдир.

Ўзбекистонда ягона буюк мақсад — коммунизм қурилиши йўлида 112 миллат вакили қўлни-қўлга бериб, елкама-елка туриб меҳнат қилмоқда.

Биз бу билан фахрланамиз, кадрларимизнинг состави кўпмиллатлилиги билан фахрланамиз. Ўзбекистон партия ташкилоти республика меҳнаткашларини социалистик интернационализм руҳида, улуғ рус халқига, мамлакатимиздаги барча халқларга ўзининг буюк кўпмиллатли Ватани — Советлар Иттифоқига, бутун дунёда пролетар интернационализми байроғини баланд кўтарган севикли партиясига чуқур ҳурмат ва муҳаббат руҳида тарбиялашни ҳар доим ўзининг муқаддас бурчи деб билиб келди ва муқаддас бурчи деб билади.

Бизнинг мамлакатимизда миллатчилик идеологияси учун социал асос йўқ. Лекин биз шуни ҳам эсдан чиқармаслигимиз керакки, миллатчилик таассуфлари ва янглишлари яшовчан бўлади, империалистик пропаганда ҳам шунга умид боғлайди. Буржуа идеологлари халқларимиз ўртасига миллатчилик уруғини сочишга турли йўллар билан уриниб кўрмоқда.

Бизнинг давримизда миллатчилик характеридаги сарқитлар жуда нозик формада намоён бўлмоқда. Шунинг учун ҳам бу ўринда жуда катта ҳушёрлик керак. Айрим элементлар очиқдан-очиқ чиқишга журъат қилолмай имзосиз хатлар ёзиб халқларимизнинг буюк дўстлигига раҳна солишга, уни бузиб кўрсатишга уринмоқдалар. Ёшларга совет халқлари дўстлигининг буюк аҳамиятини астойдил тушунтириш, коммунизм қурилишида қардош республикалар эришаётган ютуқларни пропаганда қилиш, тенг ҳуқуқли социалистик миллатлар яқинлашувининг объектив процессларини кенг очиб бериш керак.

Биз барча меҳнаткашлар томонидан совет кишиларининг миллатлар аро алоқасининг муҳим воситаси бўлган рус тилини ўрганишларига, уларнинг шу восита билан жаҳон маданияти ютуқларидан баҳраманд бўлишларига, бунинг учун барча зарур шароитларни яратишга биринчи даражали аҳамият бермоғимиз лозим.

Йигит ва қизларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашда меҳнатсеварлик, коллективизм ва дўстлик туйғулари, кексаларни, бошқа халқлар вакилларини ҳурмат қилиш сингари ажойиб прогрессив халқ традицияларидан кенг фойдаланмоғимиз керак. Ёшларни онааёлни, меҳнаткаш хотин-қизларни чуқур ҳурмат қилиш руҳида тарбиялашимиз керак. Биз ўз олдимизга ёшларни қизларга тўғри, юксак ахлоқий муносабатда бўлиш, уларнинг ор-номусини, ҳурматини ўрнига қўйиш руҳида тарбиялаш вазифасини қўймоғимиз даркор.

Бизда хотин-қизлар халқ хўжалигида банд бўлган ишчи кучининг 46 процентини ташкил этади. Улардан кўплари халқ соғлиғини сақлаш соҳасида, корхоналарда, колхозларда, раҳбарлик лавозимларида ишламоқдалар. Ҳозирги вақтда 49 хотин-қиз область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, 25 хотин-қиз министр, министр ўринбосари, бошқарма раҳбарлари бўлиб ишламоқдалар. 34 мингга яқин хотин-қиз меҳнаткашлар, депутатлари советларига сайланган.

Республиканинг экономика ва маданиятини ривожлантириш соҳасида эришган ажойиб муваффақиятлари хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатда бўлишдек ўтмишнинг жирканч сарқитига қақшатқич зарба берди.

Лекин шунга қарамай баъзи жойларда айрим партия, совет, касаба союз, комсомол, маъмурий ва хўжалик органларининг бепарволиги орқасида хотин-қизларни таҳқирлаш, балоғатга етмаган қизларни эрга бериш, қизларни ўқишга юбормай қўйиш каби шармандали фактлар юз бериб турмоқда.

Хотин-қизларга нисбатан бой-феодалларча муносабатда бўлувчиларга қарши аёвсиз уруш очиш, уларни жавобгарликка тортиш, қаттиқ жазолаш, хотин-қизларнинг қадрини камситишга уринишларнинг олдини олиш керак. Аҳоли яшайдиган жойларда тарбиявий ишларни кучайтириш, барча корхоналарда, колхоз ва совхозларда, районларда, шаҳар ва областларда барпо этилган хотин-қизлар советларини активлаштириш айниқса муҳимдир.

Баъзи кишиларнинг раҳбарлар обрўсини нотўғри тушуниши ҳам ёшларни тарбиялаш ишига катта зарар етказади. Баъзи виждонсиз кишилар шахсга сиғинишни, субъективизмни танқид қилишдан раҳбар органларнинг ролини камситиш, раҳбарларнинг обрўсига путур етказиш, ютуқларимизни қоралаш учун демагогик чиқишлар ва демагогик мулоҳазалар мақсадида фойдаланмоқдалар.

Сўнгги йилларда пайдо бўлган баъзи фильмлар, спектакллар, адабий асарлар, газета ва журналларнинг мақола ва карикатуралари ана шундай демагоглар учун озиқ берди. Чунки уларда партия, совет, хўжалик раҳбарлари консерватив, умумий ишга бефарқ қарайдиган кишилар сифатида тасвирланган эдилар.

Тўғри, бюрократизмга мубтало бўлган ва умумий ишимизга бефарқ қарайдиган маълум кишиларни танқид қилиш керак, лекин бу танқид том маъносидаги танқид бўлиши лозим. Бизга хароб қиладиган танқид эмас, балки яратувчи танқид керак.

Раҳбарнинг обрўси ҳақидаги масала, катта ва мураккаб масала, бинобарин, унга марксизм-ленинизм нуқтаи назаридан қараш керак. Марксизм-ленинизм раҳбарларнинг обрўсини инкор этмайди. Балки, аксинча, унинг зарурлиги ва муҳимлигини эътироф этади. «Марксистлар, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — «ҳеч қандай авторитетнинг кераги йўқ» деган, гўё революцион бўлган мавҳум гапларни кўтариб юрувчи радикал интеллигент нуқтаи назарида туришлари мумкин эмас. Аксинча, тўла озодлик учун бутун дунёда қийин ва машаққатли кураш олиб бораётган ишчилар синфига авторитетлар керак...».

Ҳаммамизнинг кўз ўнгимизда, ёшларимизнинг кўз ўнгида ҳар доим халққа садоқат билан хизмат қилишнинг энг ёрқин мисоллари бўлган буюк Лениннинг ҳамда унинг содиқ сафдошлари Яков Михайлович Свердлов, Феликс Эдмундович Дзержинский, Михаил Иванович Калинин, Сергей Миронович Киров ҳамда партия ва давлатимизнинг бошқа атоқли арбобларининг образлари туриши керак.

Бизнинг партиямиз, шу жумладан Ўзбекистон партия ташкилоти ҳам Йўлдош Охунбобоев, Акмал Икромов, Дмитрий Иванович Манжара, Николай Васильевич Шумилов, Александр Яковлевич Першин, Файзулла Хўжаев, Миркомил Миршаропов, Ҳамроқул Турсунқулов ҳамда ўзининг бутун қалб ҳароратини партия ишига, халқ ишига бағишлаган, коммунизмнинг юксак идеалларига чексиз содиқ бўлган раҳбар ходимлар плеядасини тарбиялаб етиштирди.

Кўпгина область, шаҳар ва район партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари ўзларининг фидокорона меҳнатлари, камтаринликлари, кишиларга нисбатан меҳрибонликлари, мураккаб хўжалик ва сиёсий вазифаларни муваффақиятли ҳал қила билганликлари учун ҳам халқнинг катта ҳурматига сазовор бўлдилар.

Бизда Қ. Авазматов, М. Муҳиддинов, М. Маткаримов, Т. Содиқов каби район партия комитетларининг секретарлари, А. Д. Лебедков, К. Ф. Сафонов каби корхона ва ташкилот раҳбарлари, У. Саримсоқов, Н. Ф. Разин каби совхоз директорлари, Ким Пен Хва, Т. Латипов, А. Одилов каби колхоз раислари ва бошқа кўпгина ўртоқлар ҳақли равишда обрў қозондилар. Бизнинг ажойиб олимларимиз, адабиёт ва санъат арбобларимиз бор.

Биз ёшларимизни ана шу обрў раҳбарлар мисолида тарбиялашимиз, уларни Ватанга ҳалол хизмат қилишга, коммунизм ғалабаси йўлида фидокорона меҳнат қилишга ўргатишимиз керак.

Бу биринчи навбатда ҳамма раҳбар кадрларимиздан ўз ишларини яхши билишларини, билдирилган ишончнинг қадрига етишлари, юксак интизомлилик ва уюшқоқлилик намунасини кўрсатишларини талаб қилади. Раҳбар лавозимида ишлайдиган айрим ходимларнинг ўз қадр-қимматларига ва шаъниларига доғ туширишлари, ярамас ва ахлоққа зид хатти-ҳаракат қилишларига муроса қилиб бўлмайди.

Кишиларга нисбатан тошбағир, қўпол муносабатда бўлувчи бюрократлар, сансалорчилар ҳали ҳам тугаганича йўқ.

Иғвогарлар, интригантлар, амалпарастлар ҳам бор. Улар учун ҳеч қандай бир муқаддас нарса йўқ. Улар ҳаммадан норози, уларни ўзларининг фароғати қизиқтиради, холос. Бундай кишилар ишдан олиб ташланганда ўз атрофларига норози кишиларни тўплайбошлайдилар, эришилган ютуқларни қора қилиб кўрсатиб, айюҳаннос солишга уринадилар, софдил ходимларга туҳмат ёғдирадилар. Уларнинг обрўсига путур етказишга ҳаракат қиладилар.

Ҳар қандай даражадаги раҳбар ҳам аввало юксак ғоявийли, чуқур эътиқодли, партия идеалларига, Ватанга, халққа чексиз садоқатли бўлмоғи керак. У принципиал, соф виждонли, ҳалол бўлиши керак. Ишнинг кўзини билиш, ишга ижодий муносабатда бўлиш, коллективизм, омма билан доимий алоқада бўлиш, улардан ўргана билиш ва бирга ишлай билиш, лаганбардорлик ва хушомадгўйликка нисбатан муросасиз бўлиш раҳбарга хос фазилатдир.

Раҳбар кадрлар танлаш ва уларни жой-жойига қўйишда биз албатта Ленин талабларига амал қилмоғимиз лозим. Уларнинг ишчанлик ва сиёсий фазилатлари шу раҳбар кадрлар обрўсининг ягона мезонидир.

Ҳамма нарсада ва ҳар доим биз бузилмас ленинча нормалар ва принципларга амал қилишимиз, ёшларни шу руҳда тарбиялашимиз керак.

Ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашни ташкил этишда партиянинг содиқ ёрдамчиси комсомол жуда катта роль ўйнайди. Республикамиз комсомол ташкилоти сафларида 850 мингга яқин киши бор. Улар комсомоллар ва бутун ёшлар орасида катта ишлар қилмоқдалар. Хўжалик ва маданий қурилишда, механизатор кадрлар тайёрлашда, Мирзачўлни ўзлаштиришда, Бухоро — Урал газ қувурини барпо этишдаги кўпгина яхши ишлар шу йигит ва қизларимизнинг номлари билан боғлиқдир.

Шуни ҳам айтиш керакки, комсомол ташкилотлари ёшлар орасида олиб борилаётган кундалик ҳар томонлама ишларни кўпинча назар-эътиборларидан к о ч и р и б қўймоқдалар. Кўпгина бошланғич комсомол ташкилотлари ўз фаолиятларини аъзолик бадалларини йиғиш билан, шанбаликлар ўтказиш, юқори органларга ҳисоботлар тузиш билан чеклаб қўймоқдалар. Баъзи область, район ва шаҳар комсомол комитетлари раҳбарлигининг нотўғри, деклоратив методларидан ҳамон қутулганларича йўқ. Комсомол ташкилотларининг раҳбарлиги аксарият комсомол активига ёрдам кўрсатиш, уларнинг билимлари ва тажрибаларини бойитиш, фаолиятларини назорат қилишдан иборат бўлмай, балки умумий чақириқлар ва кўрсатмалардан, узундан-узоқ қарорлар ишлаб чиқишдан иборат бўлиб қолмоқда.

Кўпгина ташилотларда ишнинг ҳақиқий аҳволи чуқур, оқилона равишда танқидий анализ қилинмаётир. Баъзи комсомол раҳбарлари ёшлар орасида жуда кам бўладилар, ёшларнинг кайфиятлари, талаб ва эҳтиёжларини чуқур ўрганмайдилар, улар учун камдан-кам суҳбатлар ўтказадилар, уларнинг турмуши, мактабдан ва ишлаб чиқаришдан ташқари кечирадиган ҳаёти билан кам қизиқадилар, маданий дам олишни ташкил этишга актив таъсир кўрсатмаётирлар. Шу нарсани нормал деб бўлмайдики, кўпгина бошланғич комсомол ташкилотлари ёшларни ишга қабул қилиш ва уларнинг ишдан бўшатилишидан четда турадилар. Мукофотлаш ва ишда бракка йўл қўйганлиги учун иқтисодий санкцияни қўллаш ҳақидаги масалаларни ҳал қилишда иштирок этмаётирлар. Ваҳолонки, комсомол ташкилоти коллективнинг ёшлар қисмини бирлаштиради, шунинг учун ҳам у коллектив фаолиятининг ҳамма масалаларини ҳал қилишда йигит ва қизларнинг ирода ва манфаатларини ифода этмоғи керак.

Кўпгина область, шаҳар, район комсомол комитетлари ёшларнинг сиёсий ўқувини ташкил этиш масалалари билан суст шуғулланмоқдалар. Тўгарак ва семинарлардаги машғулотларнинг ғоявий мазмунига чуқур кириб бормаётирлар, комсомолларнинг ҳеч қаерда ўқимаётганликларига бепарво қарамоқдалар.

Комсомолнинг тарбиявий роли пасайиб кетганлигининг асосий сабабларидан бири раҳбар комсомол кадрларнинг назарий ва практик жиҳатдан тайёргарлиги сустлигида, бу раҳбар ходимларининг тез-тез алмаштириб турилишидадир.

Комсомол кадрларини аста-секин янгилаб бориш қонуний процесс, лекин бу ўринда меъёрдан ошишга йўл қўйиб бўлмайди.

Район, шаҳар комсомол комитетлари аппаратларида бир йил ичида ходимлар составининг ярми янгиланиши, комитет секретарлари эса ўрта ҳисобда атиги бир йил ишлашини нормал деб бўлмайди.

Шунинг учун ҳам партия аъзоси бўлган комсомол кадрларини кўпайтириш тўғрисида ўйлаш керак. Комсомол ташкилотлари секретарларининг атиги 19 процентигина коммунистдир. Кўпгина комсомол активлари партияга қабул қилингандан кейин комсомол ташкилотлари ишидан четлашиб кетадилар.

Ҳаёт комсомолда тайёргарлиги пухта, саводли бўлиш билан бирга айни вақтда нисбатан барқарор кадрлар бўлишини ҳам тақозо қилмоқда. Ишда қобилиятли ходимларни жуда пухта текшириб танлаш ва мустаҳкамлаш, ёш коммунистларни ёшлар орасида иш олиб боришга кўтариш зарур.

* * *

Партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотларининг ёшларнинг ғоявий-сиёсий тайёргарлигини яхшилаш учун, комсомол фаолиятини активлаштириш учун масъулиятини ошириш энг муҳим вазифалардан биридир.

Ҳозирча кўпгина область, шаҳар ва район партия комитетлари ёшларнинг ишлари билан аҳён-аҳёнда, юзаки шуғулланмоқдалар, кўпинча эса комсомол комитетлари секретарларининг ахборотларини хўжакўрсин учун эшитиб қўйиш билан чекланиб қолмоқдалар.

Масалан, Қарши шаҳар партия комитети сўнгги икки йил ичида комсомол иши масалаларини муҳокама қилиш учун вақт тополмаган. Афсуски, бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Шу ҳақда ҳам айтиб ўтиш керакки, комсомол йиғилишларида, район, шаҳар комсомол комитетларининг мажлисларида, ёшларнинг йиғинларида партия ходимини жуда кам учратиш мумкин.

Партия ташкилотлари қизиқарли, ҳаётнинг ўзи тақозо этган коллектив ишлари билан боғлиқ бўлган, ёшларга мустақил ўқишга ва тўғри фикрлашга, масалаларни тўғри ҳал қилишга ёрдам берадиган мунозаралар, муҳокамаларни қўллаб-қувватламоқдалар. Партия комитети ёшлар коллективининг пухта билимларига таяниб, йигит ва қизларни тўлқинлантираётган проблемаларни аниқ тасаввур қилиб, унинг ўзи диспут темаларни айтиб туриши, комсомол ташкилотларига у ёки бошқа масалаларни муҳокама қилишни тавсия қилиб туриши керак.

Шу нарса муҳимки, ҳар бир бошланғич партия ташкилоти ёшларнинг тарбияси учун бутун масъулиятни тушуниб етсин, бу иш билан кампаниячилик йўсинида эмас, балки доимий равишда ва пухта ўйлаб шуғуллансин, йигит ва қизларнинг кайфиятларини яхши билсин, комсомолнинг роли ва обрўсини оширсин.

Баъзан кекса ёшдаги айрим кишилардан: «Ҳозирги комсомол илгаригидек эмас, бизнинг давримиздаги комсомол бошқача эди...» деган гапларни эшитиб қоласиз. Бундай гаплар нотўғригина эмас, балки зарарли ҳамдир. Бундай гаплар комсомолнинг ажойиб ишларини камситади, комсомол ташкилотларининг ёшлар ўртасидаги обрўсига путур етказади. Оқибат натижада ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатади.

Биз шунга эришмоғимиз керакки, комсомолнинг иши учун, ёшлар орасида олиб борилаётган ишлар учун барча коммунистлар жавоб берсин.

Афсуски, бизда ҳали шундай коммунистлар ҳам борки, улар ёшларнинг тарбияси учун масъулият сезмайдилар, ёшларнинг нотўғри хатти-ҳаракатларини кўрганда ундан кўз юмиб ўтадилар. Бунинг устига уларнинг баъзиларини яхши тарбия кўрган, камтарин кишилар деб бўлмайди. Улар ахлоқ нормаларини бузувчи, ўтмиш сарқитларидан қутула олмаган кишилардир.

Коммунистларнинг обрўсини бутун чоралар билан ошириш зарур, токи ҳар бир йигит ва қиз улардан ўргансин, уларга таассуб қилсин, уларнинг ҳар бирини ўз дўсти ва маслаҳатгўйи деб билсин. Бунга биз марксча-ленинча маълумот беришни яхшилаш, коммунистларнинг ғоявий чиниқишини кучайтириш йўли билан эришишимиз керак. Яқинда Ўзбекистон КП Марказий Комитети Президиуми бу масалани қараб чиқди ва янги ўқув йилида партия ўқувини ташкил этиш чораларини белгилади. Ҳар бир коммунист шундан хабардор бўлиши ва унга оғишмай амал қилиши керак.

Область, шаҳар, район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотлари ёшларнинг сиёсий ўқувини йўлга қўйишда, пропагандист кадрлар танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашда комсомолга амалий ёрдам кўрсатишлари керак.

Партия ташкилотлари совет, касаба союз ва хўжалик органларининг ёшлар орасида олиб борилаётган ишлар учун, уларнинг унумли меҳнат қилишлари, ўқиш ва маданий ҳордиқ чиқаришлари учун зарур шароит яратиб беришдаги роли ва масъулиятларини ҳар қандай йўллар билан оширмоқлари лозим.

Ҳозир ҳамма жойда бошланғич партия ташкилотларида ҳисобот ва сайловлар бўлиб ўтмоқда, район, шаҳар ва область партия конференциялари бўлади. Шунинг учун ҳам ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш, комсомол фаолиятини яхшилаш масалалари йиғилиш ва конференцияларда салмоқли ўрин олмоғи керак.

Бизнинг бурчимиз — ёшларнинг ҳар бирида чинакам, эътиқодли ва матонатли ғоявий жангчи фазилатларини тарбиялаш: сиёсий етуклик, принципиаллик, коммунистик идеалларни ҳимоя қила билиш, олға томон ҳаракат қилишимизга халақит бераётган нарсаларга қарши кескин қарши чиқиш, билимга, фан ва маданиятга муҳаббат туйғуларини уйғотиш, меҳнатсеварлик, иродали, синчков фикрлиликни тарбиялашдир. Бир сўз билан айтганда, биз шунга эришмоғимиз керакки, коммунизм қурувчиси ахлоқ кодекси принциплари ҳар бир йигит, ҳар бир қизнинг ахлоқ нормаси бўлиб қолсин.

Ўртоқлар, республика партия ташкилоти ёшларнинг ғоявий-сиёсий тарбиясини коммунизм қурилишини кенг авж олдириш даражасига кўтариш учун барча зарур ишларни амалга оширади деб қаттиқ ишонч билдиришга рухсат бергайсиз. (Қарсаклар).

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ. Ўзбекистон шахтёрлари шаҳри бўлган Оҳангарон обод бўлиб бормоқда. Суратда: шахтёрлар учун қурилган янги уй-жой бинолари.

В. Лейзерович фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҚАРДОШЛАРЧА ДЎСТЛИК ВА ТЎЛА ҲАМЖИҲАТЛИК

СОВЕТ — ЧЕХОСЛОВАКИЯ ҚЎШМА БАЁНОТИ

Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти А. Новотний бошчилигидаги Чехословакия Социалистик Республикаси партия-давлат делегацияси КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан, 6 сентябрдан 15 сентябргача расмий визит билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турди.

Совет — Чехословакия қўшма баёнотида бундай дейилади: Чехословакия Социалистик Республикасидан келган меҳмонлар Москвада бўлдилар, Минск, Ереван, Горькийга, саноат корхоналари, колхоз ва совхозларга, илмий ва маданият муассасаларига бориб келдилар, иттифоқдош республикалар, областлар, шаҳарларнинг раҳбарлари билан, жамоат ташкилотларининг вакиллари, ишчилар, колхозчилар ва интеллигенция билан учрашдилар, совет халқининг ҳаёти ва унинг коммунистик қурилишдаги муваффақиятлари билан танишдилар. Чехословакия Социалистик Республикасининг партия-давлат делегацияси ҳамма жойда ғоят қизғин ва самимий кутиб олинди, бу эса совет халқи Чехословакия халқига нисбатан сидқидилдан қардошларча дўстлик туйғулари билан тўлиб-тошганлигининг далилидир. Делегация иштироки билан ўтказилган митинг ва йиғилишлар совет ва чехословак халқлари ўртасидаги бузилмас дўстлик ва мустаҳкам маънавий-сиёсий бирликнинг чинакам намойишига айланиб кетди, уларнинг социалистик мамлакатлар бирлигини мустаҳкамлаш учун, коммунизм ғалабаси учун курашга камарбаста эканликларини яққол кўрсатди.

Чехословакия Социалистик Республикасининг партия-давлат делегацияси Совет Иттифоқида бўлган вақтида, дейилади сўнгра қўшма баёнотда, музокаралар ўтказилди, бу музокараларда совет томонидан Л. И. Брежнев, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Ю. В. Андропов ўртоқлар ва бошқа совет раҳбарлари қатнашдилар.

Самимийлик, қардошларча дўстлик ва тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган музокаралар вақтида ҳар иккала делегация СССР билан Чехословакия Социалистик Республикаси ўртасидаги ҳар тарафлама ва самарали ҳамкорликни янада ривожлантириш ва чуқурлаштиришга тааллуқли кенг кўламдаги масалаларни муҳокама қилдилар. Улар ҳозирги халқаро аҳволнинг актуал проблемалари устида ҳамда халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг масалалари устида ҳам фикрлашиб олдилар. Музокаралар вақтида делегациялар ўз мамлакатларидаги аҳвол тўғрисида ҳамда Совет Иттифоқида коммунистик жамиятнинг моддий-техника базасини яратишга ва Чехословакияда социалистик жамиятни янада ривожлантиришга тааллуқли вазифалар ҳақида бирбирларига ахборотлар бердилар. Томонлар шу нарсани қайд қилдиларки, ҳамиша пролетар интернационализми принципларига асосланиб келган иқтисодий муносабатларнинг аҳволи иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорликни янада чуқурлаштириш учун шарт-шароитлар вужудга келтирмоқда, ҳар иккала мамлакат экономикасини бир-бири билан яқинлаштиришга олиб бормоқда. 1966—1970 йилларга мўлжалланган халқ хўжалиги планларини координациялаштириш хусусида икки томонлама ўтказилган маслаҳатларнинг натижалари кўриб чиқилди.

Қўшма баёнотда айтиладики, капитализм билан иқтисодий мусобақада социализм ғалабаси манфаатларини кўзлаб, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган давлатларнинг ўзаро манфаатли иқтисодий ҳамкорлигини ривожлантиришга ва такомиллаштиришга ҳар иккала томон бундан буён ҳам интила берадилар.

Қўшма баёнотнинг шундан кейинги бобида бундай дейилади: Ҳозирги халқаро вазиятни муҳокама қилиш вақтида бу вазиятга баҳо беришда ва муҳим халқаро проблемаларни ҳал қилишга ёндошишда қарашларнинг тўла бирлиги яна таъкидлаб ўтилди. Музокараларнинг қатнашчилари ер шарининг айрим жойларида вужудга келаётган аҳволдан ташвишланаётганликларини билдирдилар. АҚШнинг Вьетнамдаги агрессив ҳаракатлари натижасида вужудга келган аҳвол айниқса, ташвиш туғдирмоқда. Совет Иттифоқи билан Чехословакия Социалистик Республикаси Вьетнам халқининг адолатли талабларини қўллаб-қувватлайдилар, Вьетнам Демократик Республикасининг территориясини бомбардимон қилиш тўхтатилишини ҳамда Американинг барча қўшинлари ва АҚШ иттифоқчиларининг барча қўшинлари қурол-яроғлари билан бирга Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетилишини, Женева битимларининг шартларига қатъий риоя этилишини кескин талаб қиладилар.

Совет Иттифоқи билан Чехословакия ҳукуматлари АҚШ томонидан бўлаётган агрессияни даф этишда Вьетнам Демократик Республикасига бундан буён ҳам зарур бўлган даражада ёрдам ва мадад кўрсата беражакларини яна таъкидлаб ўтадилар. Улар Жанубий Вьетнам ишларини Вьетнам халқининг ўзи ҳал қилиши керак, деган фикрда якдилдирлар. Ҳар иккала томон Ҳиндистон билан Покистон ўртасидаги ҳарбий можародан ўзларининг безовта бўлаётганликларини билдирдилар. Чехословакия делегацияси уруш ҳаракатларини дарҳол тўхтатиш ва низоли масалаларни ҳал қилишнинг тинч йўлларини топиш ҳақида СССР ҳукуматининг мазкур мамлакатлар ҳукуматларига қилган даъватини батамом қўллаб-қувватлайди.

Шундан сўнг қўшма баёнотда қуйидагилар айтилади: Музокараларнинг қатнашчилари Европадаги вазиятга, даставвал Европа хавфсизлигини таъминлаш масаласига алоҳида эътибор бердилар. Улар шу нарсани қайд қилдиларки, ҳозирги вақтда Европадаги тинчликка асосий таҳдид Ғарбий Германияда бош кўтариб келаётган, Америка Қўшма Штатларининг реакцион доиралари далда бериб турган милитаризм ва реваншизм кучлари томонидан солинмоқда.

Совет Иттифоқи билан Чехословакия Германиянинг урушдан кейин белгиланган чегараларини, шу жумладан иккала герман давлати ўртасидаги чегарани ўзгартирмаслик Европада тинчликни таъминлашнинг энг муҳим омили, деб ҳисоблайдилар. Ҳар иккала томон Европа хавфсизлигининг энг муҳим проблемасини ҳал этишга — Германия масаласини тинч бартараф қилиш ва шу асосда Ғарбий Берлиндаги аҳволни нормаллаштиришга бундан буён ҳам ҳаракат қила берадилар. Ҳар иккала томон шуни айтиб қўйишни зарур деб ҳисоблайдиларки, Ғарбий Германиянинг ядро қуролига шерик қилиниши Европада янги вазиятнинг вужудга келишига олиб борган, бу эса ўз хавфсизлигини таъминлаш ва агрессиянинг олдини олиш мақсадида Совет Иттифоқини ва Чехословакияни бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда зарур жавоб чоралари кўришга мажбур қилган бўлур эди.

Музокараларнинг қатнашчилари ёппасига ва батамом қуролсизланиш, бундан буён ядро қуролининг тарқалишига йўл қўймаслик проблемасини ҳамда халқларнинг тинчлиги ва хавфсизлигини таъминлашга доир бошқа чораларни муҳокама қилдилар. Томонлар қуролсизланишга бағишлаб, жаҳон конференцияси чақирилишини якдиллик билан ёқладилар ҳамда мустамлака мамлакатлар ва халқларга мустақиллик бериш тўғрисидаги декларациянинг сира кечиктирмай амалга оширилишини талаб қилдилар.

Томонлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг фаолиятини анализ қилиб кўрдилар. Улар империалистик кучларнинг БМТни заифлаштириш ҳамда БМТдан тинчликка ва халқлар ўртасидаги ҳамкорликка ёт бўлган мақсадларда фойдаланиш йўлидаги уринишларига қарши чиқдилар.

Қўшма баёнотнинг якунловчи қисмида бундай дейилади: бўлиб ўтган суҳбатлар вақтида халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатидаги аҳвол хусусида фикрларнинг бир-бирига тўла равишда мослиги таъкидлаб ўтилди. Ҳар иккала коммунистик партиянинг вакиллари марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми асосида жаҳон коммунистик ҳаракатини мустаҳкамлаш учун курашда социалистик ҳамдўстликнинг барча кучларини жипслаштиришга қаратилган амалий ҳаракатларни давом эттира беришга маҳкам бел боғлаганликларини билдирдилар.

Чехословакия Социалистик Республикасининг партия-давлат делегацияси СССР партия-ҳукумат делегациясини дўстона визит билан Чехословакияга ташриф буюришга Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукумати номидан таклиф қилди. Совет томони бу таклифни миннатдорчилик билан қабул қилди.

Қўшма баёнотни КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти А. Новотний, Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг Раиси Й. Ленарт имзоладилар. (ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Иккинчи жаҳон уруши йилларида гитлерчи босқинчилар Франциянинг ғарбий соҳили яқинида жойлашган Жерси деган инглиз оролини вақтинча босиб олган эдилар ва бу оролда совет гражданлари ҳамда ҳарбий асирлар учун концентрацион лагерь вужудга келтирган эдилар. Шу оролда яшовчи инглизларнинг бир группаси бир неча йил мобайнида ҳаётларини таҳлика остида қолдирганлари ҳолда совет кишиларининг фашист асоратидан қочиб қутулишларига ёрдам берди ва улардан кўпини ўлимдан сақлаб қолди. Инглиз гражданлари қилган қаҳрамонона иш ҳақидаги тафсилотлар яқиндагина маълум бўлиб қолди. Ана шу гражданларнинг бир қанчаси немис фашистлари томонидан қамоққа олинган ва концентрацион лагерга ташланган эди, улардан бири Луиза Гульд эса газ камерасида ҳалок бўлган эди.

СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати Буюк Британия ҳукуматига мурожаат қилиб, Жерси оролида совет гражданлари ва ҳарбий хизматчиларини қутқазиб қолишда мардлик ва жасорат кўрсатган ҳамда иккинчи жаҳон уруши йилларида герман фашизмига қарши биргаликда олиб борилган кураш даврида уларга ёрдам берган қуйидаги инглиз фуқароларига СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг самимий ташаккурини топширишни илтимос қилди:

1. Ле Дрюленек Гарольдга.
2. Ле Брок Нормангa.
3. Хьюлен Леслига.
4. Меткаф Августга.
5. Ле Мотт Ренега.
6. Палло Освальдга.
7. Перкинс Леонардга.
8. Сарр Вильямга.
9. Ле Суэр Робертга.
10. Форстер Айвига.
11. Бидэйн Альбертга.
12. Димитриева Клавдияга.
13. Ле Корнь Майкка.
14. Фран Ренега.
15. Хэмон Франсисга.
16. Лебретон Жонга.
17. Гаррет Ройстонга.
18. Ле Суэр Франсисга.

Шунингдек марҳум Гульд Луиза ва Маккинстри Робертнинг қариндошларига.

Буюк Британиянинг Москвадаги элчихонаси Буюк Британия ҳукумати Жерси оролида совет гражданлари ва ҳарбий хизматчиларини қутқазиб қолишда актив қатнашганликлари учун мазкур инглиз фуқароларига СССР Олий Совети Президуми ва Совет ҳукуматининг ташаккурини топширганлигини хабар қилди.

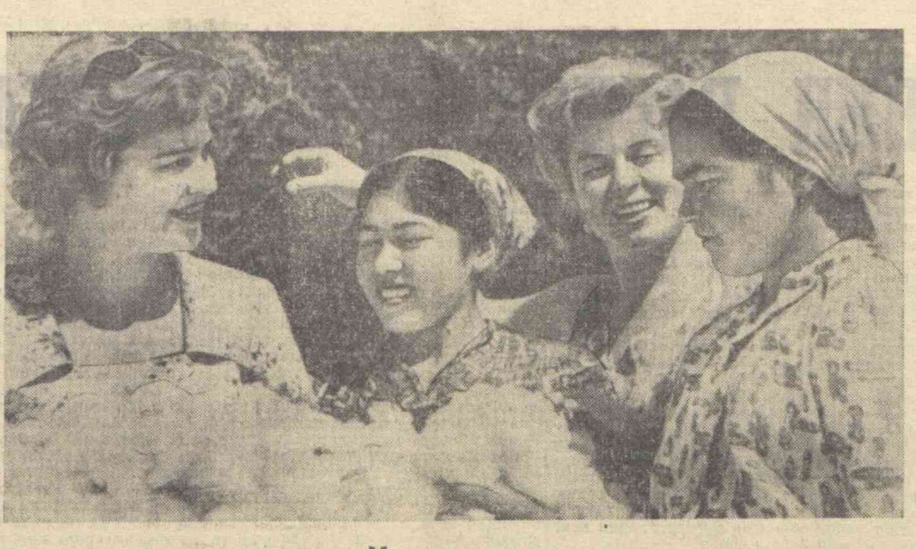

РЕПОРТАЖ

САНЪАТ — ДЎСТЛИГИМИЗ РАМЗИ

Колхоз қишлоғи шу кунларда жуда файзли. Куз шабадаси келиб қолди. Пишиқчилик. Айниқса пахтамиз пишди, «оқ олтин»имиз пишди. Хирмонлар қуёш нурида ярқираб кўринади.

Пойтахтимизга гастролга келган М. Горький номли Москва Бадиий драма театри артистлари — санъат соҳиблари пахтакорлар билан кўришишни орзу қилиб, Оржоникидзе районидаги «Правда» колхозига меҳмон бўлиб келдилар. Қишлоқ аҳли Москвадан келган ажойиб санъат усталарини самимий кутиб олдилар. Меҳмонлар колхоз далаларини айландилар. Республикамизга биринчи марта келган меҳмонларни очилиб ётган пахтазор, айниқса шу кундаги терим қизиқтирарди. Улар теримчи қизлар ёнига келиб бу чевар қўллар, меҳнатсевар дилларнинг меҳнатидан мамнун бўлдилар. Кекса санъаткор, СССР халқ артисти Анастасия Платоновна Зуева пахта тераётган ўзбек қизларининг пешанасидан ўпди. Меҳмонлар келган куни колхоз йиллик пахта тайёрлаш планини 70 процент бажариб, ҳар куни олти процентдан ҳосил топшираётган эди.

6-бригада шийпонида тушки дам олиш вақтида учрашув концерти бўлди. Концерт бошланиши олдидан колхоз раиси ўртоқ Ф. Мухсимов меҳмонларни табриклар экан:

— Сизнинг ижодкор катта коллективингиз бутун жаҳонга танилганини биламиз. Сиз ўз санъатингиз билан кўпгина мамлакатларда, жумладан Америкага бориб муваффақият қозонгансиз. Энди бизнинг пахтакор қишлоғимизга келишингиз унутилмас бир воқеа бўлиб қолади, — деди.

СССР халқ артисти П. В. Массальский Москва санъаткорларининг қизғин саломини колхозчиларга етказади.

Колхозчилар Москва санъаткорларининг концертини мароқланиб кўрдилар.

РСФСР халқ артистлари К. Н. Головко, Ю. Л. Леонидов, В. С. Давидов, талантли артистка М. В. Анастасьева, Н. В. Пенков, А. А. Горюнова ва бошқалар колхозчиларга МХАТнинг спектаклларидан парчалар кўрсатадилар. Москва саҳнасидан ўзбек қишлоғига келиб ўз санъат маҳоратини кўрсатган артистларни колхозчилар чин юракдан қарсаклар билан табрикладилар.

Концерт вақтида М. В. Анастасьева ўзининг юрак сўзларини теримчиларга яна бир бор изҳор қилиб, самимий меҳмондўстлик учун раҳмат айтди.

Теримчилар билан санъаткорларнинг қизғин учрашуви колхоз маданий ҳаётида катта воқеа бўлди.

Х. ЮСУПОВ.

Суратда: РСФСРда хизмат кўрсатган артист Т. И. Ленникова (чапда): ва М. В. Анастасьева колхозчилар билан суҳбат қилмоқда.

А. Тўраев фотоси.

ГУЛ ВОДИЙЛАРИ КУЙЛАРИ

20 сентябрдан 26 сентябргача

СОВЕТ ШАРҚИ РЕСПУБЛИКАЛАРИ САНЪАТИ ФЕСТИВАЛИ

САНЪАТ САРОЙИДА

20 сентябрда
ФЕСТИВАЛНИНГ ТАНТАНАЛИ ОЧИЛИШИ
Санъат усталари — фестиваль қатнашчилари
КОНЦЕРТИ

26 сентябрда
ФЕСТИВАЛНИНГ ТАНТАНАЛИ ЁПИЛИШИ
Санъат усталари — фестиваль қатнашчилари
КОНЦЕРТИ

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

20 сентябрда
Ўзбекистон ва Туркманистон санъат усталари
КЕЧАСИ
Хоразм ашула ва рақс ансамбли, Туркманистон давлат рақс ансамбли қатнашади.

21 сентябрда
Қозоғистон ва Қирғизистон солистлари ва ансамбллари
КОНЦЕРТИ
Қурмонғози номли Қирғизистон халқ чолғу ансамбли, Қирғизистон қўбизчилари ансамбли, СССР халқ артистлари **Р. Жаманова, Е. Серкибоев** ва бошқалар қатнашади.

22 сентябрда
САНЪАТ УСТАЛАРИ КОНЦЕРТИ
СССР халқ артистлари **Г. Гаспарян, Р. Жаманова, Ҳ. Носирова, С. Қобилова, Р. Бейбутов,** Грузия ССР халқ артисти **М. Амиранашвили,** Арманистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Ваган Мирокян,** Ўзбек давлат филармониясининг симфоник оркестри қатнашади. Дирижёр — СССР халқ артисти, Давлат мукофоти лауреати **Мухтор Ашрафий.**

23 сентябрда
САНЪАТ УСТАЛАРИ КЕЧАСИ
СССР халқ артистлари **Р. Жаманова, Р. Бейбутов, П. Лисициан, Е. Серкибоев,** Арманистон ССР халқ артисти **А. Айдинян,** Арманистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **В. Мирокян** ва **Э. Васканян,** Қирғизистон қўбизчилари ансамбли, **Зоҳид Ҳақназаров** дирижёрлигида Ўзбек Давлат филармониясининг симфоник оркестри қатнашади.

24, 25 сентябрда
Грузияда хизмат кўрсатган давлат халқ рақс ансамбли
КОНЦЕРТЛАРИ

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА

20 сентябрда
Арманистон ССР халқ артисти **Артур Айдинян**
КОНЦЕРТИ

21, 22 сентябрда
РСФСР Гастрольбюроси эстрада группасининг
КОНЦЕРТЛАРИ
Якутия АССРда хизмат кўрсатган ертист **Борис Брунов** ва Ўзбекистон эстрада оркестри қатнашади.

23 сентябрда
Ўзбекистон санъат усталари
КОНЦЕРТИ
Ўзбекистон ССРнинг «Баҳор» Давлат рақс ансамбли ҳамда Хоразм ашула ва рақс ансамбли қатнашади.

24 сентябрда
Арманистон ССР халқ артисти **А. Айдинян**
КОНЦЕРТИ

25 сентябрда
СССР халқ артистлари **Р. Жаманова ва Е. Серкибоевнинг**
ВОКАЛ КЕЧАСИ

ОКРУГ ОФИЦЕРЛАР УЙИДА

21 сентябрда
СССР халқ артисти **Гоар Гаспарянинг** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Генрих Исаханов** иштирокида
ВОКАЛ КЕЧАСИ

22 сентябрда
СССР халқ артисти **П. Лисициан** ва Арманистон ССР халқ артисти **А. Айдинян**
КОНЦЕРТИ

23 сентябрда
Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон солистлари
КОНЦЕРТИ
Туркманистон давлат халқ рақс ансамбли, СССР халқ артистлари **Ҳ. Носирова** ва **М. Турғунбоева,** Тожикистон ССР халқ артисти **Ш. Муллажонова** қатнашади.

24 сентябрда
СССР халқ артисти **И. Петров,** Арманистон ССРда хизмат кўрсатган артист **В. Мирокян,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Р. Эминжоновалар**
ВОКАЛ КЕЧАСИ

25 сентябрда
Закавказье республикаларининг санъат усталари
КЕЧАСИ
СССР халқ артистлари **Г. Гаспарян, Р. Бейбутов,** Арманистон ССР халқ артисти **А. Айдинян,** Грузия ССР халқ артисти **М. Амиранашвили,** Арманистон ССРда хизмат кўрсатган артист **В. Мирокян** қатнашади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ КОНСЕРВАТОРИЯСИДА

23 сентябрда
Консерватория студентлари ва Тошкент шаҳар музика мактаблари ўқувчиларининг
КОНЦЕРТИ

25 сентябрда
Ўзбек давлат филармонияси симфоник оркестрининг
КОНЦЕРТИ
Дирижёр — **Зоҳид Ҳақназаров,** солистлар — СССР халқ артисти **П. Лисициан,** Ўрта Осиё ижрочилар конкурси лауреати **М. Бурштин.**

* * *

Концертлар кеч соат 8 да бошланади. Эълон қилинган ҳамма концертларга улар ўтказиладиган жойларда ҳозирдан билетлар сотилмоқда (кундуз соат 2 дан). Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

ҲИНДИСТОН — ПОКИСТОН ФРОНТИДА ЖАНГЛАР

КАРАЧИ, 16 сентябрь. (ТАСС). Покистон мудофаа министрлиги вакилининг Равалпиндидан берган баёнотига қараганда, Покистон армияси ва ҳарбий ҳаво кучлари Покистон — Ҳиндистон фронтининг ҳамма секторларида ҳинд қўшинларига зарбалар беришни давом эттирмоқда. Покистон радиосининг хабар беришича, Покистон ҳарбий ҳаво кучлари 14 сентябрда «22 танк, 5 тўп ва 51 ҳарбий юк машинасини яксон қилган ва мажақлаб ташлаган».

Лоҳур секторида, деди Покистон вакили, ҳинд қўшинларининг Мақбулпур атрофидаги учта ҳужуми даф этилди. Душманга катта талафотлар етказилди.

Сўнгги кунларда шиддатли жанглар давом этган Сиалкот секторида ҳинд қўшинлари олдинга силжишга уринмай қўйди, деб маълум қилди Покистон мудофаа министрлигининг вакили. Кхемкарон — Касур секторида Покистон армияси ўз позицияларини мустаҳкамлашни давом эттирди.

ЛОНДОН, 16 сентябрь. (ТАСС). Покистон радиосининг Равалпиндидан берган хабарига қараганда, деб хабар қилади рейтер агентлиги, Покистоннинг бомбардимончи самолётлари Ҳиндистоннинг Сринагар, Жодхпур, Халвар ва Хазонпурдаги ҳарбий ҳаво базаларини кечаси бомбардимон қилган.

ЛОНДОН, 16 сентябрь. (ТАСС). Рейтер агентлигининг мухбири Деҳлидан хабар беради: жанглар бошланган вақтдан бери «Покистоннинг 284 та танки ва 55 та самолёти яксон қилинган»ни кеча Ҳиндистон вакили маълум қилди. Ҳиндистоннинг ҳужум қилиб бораётган қўшинлари, деди у, Покистондаги Сиалкот шаҳрини Пасрур билан боғловчи темир йўлни контроль қилиб турибдилар.

Лоҳур секторида, деди ўша вакил, «нисбатан жимлик» бошланди.

14 сентябрда ҳинд самолётлари Касур билан Лоҳур ўртасидаги йўлда Покистон автомашиналари колоннасига осмондан ҳужум қилиб, 34 та автомашинани сафдан чиқарди.

ЭСЛАРИДАН ЧИҚИБДИ-ДА

Германия Федератив Республикаси канцлери Эрхард яқинда, «поляк халқи тасаввурдагина мавжуд бўлган герман реваншизмини сиёсий ҳақиқат деб ҳисоблашига ишонмайман. Ҳеч қандай реваншизм йўқ», деб айтди.

Яна нималар демайсиз, жаноб канцлер!

Эрхарднинг сўзлари Польшада маълум бўлиб қолгандан сўнг биз кўпгина поляклар билан: гитлер концлагерларининг номерлари танасига куйдириб ёзилган кишилар билан ҳам, кўкрагини фашизм устидан қозонилган ғалаба учун орден ва медаллар безатган кишилар билан ҳам гаплашдик. Уларнинг ҳаммаси канцлернинг бу гапида ёлғон кўпроқми ёки иккиюзламалик кўпроқми — буни аниқлаш қийин, деб жавоб бердилар.

Улар жаноб канцлердан яна шу нарсани сўрамоқчилар: унинг ҳомийлигидаги, Шарққа янги юриш қилишга чақираётган ва «Буюк Германия» картасини унинг составига Польша, Чехословакия ва Совет Иттифоқи территорияларини ҳам қўшиб нашр қилаётган «Акон» каби реваншчи ташкилот эътиборга олинмайдими? Шунга ўхшаш бошқа ўнлаб реваншчи ташкилотлар-чи? Реваншизм бўлмаса, бундесвер генераллари нима учун атом қуролига зўр бериб интилмоқдалар?

Сўнгра Эрхард Германия Демократик Республикасини бутунлай унутиб қўйиб, Польшани «бевосита қўшнимиз» деб атади.

Канцлер яна кўчириб келтирилган немислар қасос олишдан воз кечишдан кўра кўпроқ иш қилдилар, ўз ҳуқуқларига эришиш учун куч ишлатишдан воз кечишдан ҳам кўпроқ иш қилдилар — улар битим тузиш учун қўлларини доимо чўзмоқдалар, улар бундан ортиқча иш қила олмайдилар, деди.

Уни қарангки, жаноб Эрхард «қасос олишдан» воз кечмоқда. Шундай деб сўраш ўринли бўлар эди: қандай қасос ва қандай ҳуқуқлар кўзда тутилмоқда?

Буларнинг ҳаммаси равшанроқ бўлиши учун жаноб канцлернинг бошқа сўзларини, кўчириб келтирилган немисларнинг яқинда Бонида бўлиб ўтган конгрессида айтган гапларини эслатиб ўтмоқчимиз.

— Герман биродарларимиз ва сингилларимизнинг юрти бўлган территориялардан биз ҳеч қачон воз кечмаймиз, — деган эди канцлер конгрессда сўзлаган нутқида, — герман халқи ва тарих олдидаги масъулиятни эътиборга олиб, биз бу территориялардан ҳеч қачон воз кеча олмаймиз.

Канцлер территория тўғрисида гапирганида, Польшанинг Одер ва Нейссе дарёларининг ўнг қирғоғидаги қадимий ерларини кўзда тутган эди.

«Дер тагесшпигель» газетасидан яна бир парча келтириб ўтайлик: «Польша бош министри Циранкевичнинг Францияга визити арафасида Эрхард ўзининг сайлов олди сафари вақтида айтган гапида Шленск ва Поморье Польшанинг қадимий ерлари эканлигига қарши чиқди» — деб ёзди газета.

Эҳтимол, жаноб Эрхард ўзининг ана шу сўзларини унутиб қўйгандир? Ёки жаноблари уруш даҳшатини бошидан кечирган халқларнинг хотираси қисқароқ деб ҳисоблайдиларми? Агар шундай ҳисоблаётган бўлса, жаноб канцлер хато қилмоқда!

Тадеуш ДЕРЛЕТКА,
поляк публицисти.
Ю. ТКАЧЕНКО,
АПН мухбири.

ПЕРУДА ТЕРРОР

Перуда сиёсий муҳит кундан кунга кескинлашмоқда. Ўта ўнг кучлар мамлакатда ҳарбий диктатура ўрнатишга уринмоқдалар. Конгрессда кўпчилик ўрин ни «АПРА» ва собиқ диктатор генерал Одриа бошчилик қилаётган «Одриачилар миллий союзи» реакцион партиялари эгаллаб олган. Бу партиялар Шимолий Америка капитали агенти ролини ўз зиммасига олганлар. Америка қитъаси мамлакатлари қуролли кучлари вакилларининг конференциясини ўтказиш учун Лима шаҳри танлаб олинганлиги ҳам тасодифий эмас. Бу конференцияда, жумладан, «қўпорувчилик фаолияти»га, яъни демократик ҳаракатга қарши кураш масаласи ҳам муҳокама қилинади.

Демократларга нисбатан полиция репрессиялари ўтказилаётганлиги ҳақида Перудан хабарлар келмоқда. Конгресс фавқулодда ҳолатни яна бир ойга чўзди, бу эса ҳокимиятга ватанпарварларга хайриҳоҳликда гумон қилинган кишиларни суд ва тергов қилиб ўтирмай турмага ташлаш имконини беради. Турмалар сиёсий маҳбуслар билан тўлиб кетган. Ҳар бир перуликнинг ҳаёти хавф остида. Белаунде Терри ҳукумати тоғ районларида ҳаракат қилаётган партизан отрядларига қарши янгидан-янги қўшинлар юбормоқда. Лекин ҳукумат халқ қаршилигини бостиришга қодир эмас.

Жазо отрядлари бир йилдан буён партизанлар қаршилигини бостиришга уринмоқдалар. АҚШ ҳарбий билим юртларида махсус тайёргарлик кўрган бутун-бутун бўлинмалар тоғдаги ўрмонларни кезиб чиқмоқдалар. Улар Америка қуроллари — самолётлар, вертолётлар, танклар ва тўпларни ишга солмоқдалар. Бироқ, Перу армияси қўмондонлигининг яқинда тан олишича, ҳозир партизанлар ҳужум жанглари қилмоқдалар ва Хунинг, Уанкавелика, Аякучо департаментларида ҳукумат қўшинларига қарши ҳужум қилмоқдалар.

Р. ТУЧНИН.
Мехико, сентябрь.

КОНГОДАГИ ОЛДИ-СОТДИ

Леопольдвилда ҳозир катта савдо-сотиқ кетмоқда. Олди-сотди жуда авжига чиққан. Улгуржисига ва чаканасига, нақд пулга ва чекка савдо қилинмоқда. Леопольдвиль Конгосининг «парламенти» депутатларини сотмоқдалар ва сотиб олмоқдалар.

Гап шундаки, тез орада бу тўданинг биринчи сессияси бўлади. Сессия мамлакат президенти ва бош министрини сайлаши керак. Жозеф Касавубу билан Моис Чомбе президент лавозими учун курашмоқдалар. Назарий жиҳатдан бу курашда Чомбенинг ғалаба қозонишга имконияти кўпроқ, чунки унинг партияси парламентда кўпчилик ўринни олган. Лекин Чомбе депутатлари 611 та майда группа, ташкилот ва союзларнинг вакиллари эканлигини ҳам ҳисобга олиш керак. Улар хоҳлаган пайтларида бошқаларга сотилиб кетиши мумкин.

Хусусан ички ишлар министри Виктор Нендака бошчилигидаги 50 га яқин депутат шундай сотилиб кетдилар. Виктор Нендака Чомбе ички ишлари министри лавозимини ўзининг эски дўсти Готфрид Мунонгога бермоқчи бўлганлиги учун ундан хафа бўлди. Касавубу министр билан бош министр ўртасидаги келишмовчиликдан фойдаланиб қолди. Президент декрет чиқариб, Чомбенинг қаршилик кўрсатишига қарамай, Мунонгони ишдан олиб, Нендакани министр қилиб тайинлади. Шундан сўнг янги министр Чомбедан Касавубу томонига ўтиб кетди, бу эса парламентда Чомбе тарафдорларини, бинобарин Чомбенинг президентлик лавозимга бўлган умидини ҳам камайтирди.

Шу сабабли Чомбе ҳозир кичик партиялар ва айрим депутатларни сотиб олмоқда. У хасислик қилиб ўтирмайди. Чомбе Катангада президент ва Леопольдвилда бош министр бўлиб турганда, камайтириб қилинган ҳисобларга кўра, 5 миллиард франкка яқин пулни ўз чўнтагига урган. Катангалик сиёсатдон депутатларни сотиб олиш учун қилинган чиқимлар ўзини оқлайди, деб ҳисоблайди. У президентлик лавозимига талончилик ва ўғирликни янада кучайтиришни кўзлаб интилмоқда.

Бу воқеаларнинг энг қизиқ томони шундаки, парламент депутатларини сотиб олишда ваколати бундан бир йилдан кўпроқ олдин тугаган ҳозирги президент ҳам, президентлик ваколати бўлмаган президент тайинлаган ҳозирги бош министр ҳам қатнашмоқда. Истаган вақтда сотилишга тайёр турган парламент аъзоларининг ўзлари ҳам ким бўлса бордир, лекин улар халқ сайлаган вакиллар эмас.

Леопольдвиль бозори орқасида Америка, Бельгия ва Англия монополиялари ўртасида Конгода ҳокимият учун, бу мамлакат халқини талаш ҳуқуқи учун шафқатсиз кураш кетмоқда. Миллий-озодлик ҳаракатини бостириш учун Стенливилга парашютчилар десанти ташлаш тўғрисида гап борганда, Вашингтон, Лондон ва Брюсселнинг тили бир, лекин пул масаласига келганда «дўстлар»нинг бирлигидан асар қолмайди. Конгода олий ҳокимият устига ўз қўғирчоқларини қўйиш учун улар бу қўғирчоқларнинг ип ва танобларини зўр бериб тортмоқдалар.

Г. ШАХОВ.
Найроби.

ИШЧИЛАР НОРОЗИЛИГИ

Фано шаҳридаги цемент фабрикасидан ишдан бўшатилган 53 ишчи корхона территориясини эгаллаб олиб, ўзларини иш билан таъминламагунларича бу ердан кетмасликка қарор беришди.

Бу ишчиларнинг ишдан бўшатилишига қарши норозилик билдириш юзасидан фабрикада 48 соатлик умумий забастовка эълон қилинди. Яқин атрофдаги қишлоқларнинг деҳқонлари ишдан бўшатилган ишчиларга озиқ-овқат маҳсулотлари юбориб, кўмаклашиб турибдилар.

Италиянинг йирик саноат маркази бўлган Турин шаҳридаги барча касаба союз ташкилотлари «ФИАТ» компаниясига қарашли автомобиль заводларида тўла бўлмаган иш ҳафтасининг жорий этилишига қарши норозилик билдирдилар. Бу тадбир шунга олиб келдики, 50 минг автомобилсоз ишчининг ойлик иш ҳақи умуман 500 миллион лира қисқарди.

«ФИАТ» корхоналарида қисман ишсизлар сонининг кўпайганлиги Италиядаги бошқа саноат корхоналарига ҳам ўз таъсирини кўрсатди. Автомобиль кузовларини чиқараётган «ОЧИ» заводининг дирекцияси ҳозирдаёқ бир гуруҳ ишчиларни ишдан бўшатди ва октябрь ойида ишчиларнинг ялпи ишдан бўшатилишини эълон қилди. (ТАСС).

ШУ ЙИЛ 1 СЕНТЯБРДАН 1966 ЙИЛ УЧУН ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРГА ОБУНА БОШЛАНДИ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИГА ОБУНА БЎЛИШНИ УНУТМАДИНГИЗМИ?

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОН! «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ДА КЕЛАСИ ЙИЛ ҲАМ СЕРҚИРРА РЕСПУБЛИКАМИЗ ҲАЁТИГА ДОИР РАНГ-БАРАНГ МАТЕРИАЛЛАР, ДУНЁ ЯНГИЛИКЛАРИ, ТАБИАТ АЖОЙИБОТЛАРИ, ВРАЧЛАР МАСЛАҲАТИ, ЛАВҲА, ОЧЕРКЛАР БЕРИБ БОРИЛАДИ. ГАЗЕТА СИЗНИ АДАБИЁТИМИЗДАГИ ЯНГИ АСАРЛАР, ОЛИМЛАР КАШФИЁТИ БИЛАН ТАНИШТИРАДИ. ОБУНА ЧЕКЛАНМАГАН МИҚДОРДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ. «СОЮЗПЕЧАТЬ»НИНГ БАРЧА ПУНКТЛАРИДА, КОРХОНАЛАР, ҚУРИЛИШЛАР, КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАР, МУАССАСАЛАР, ЎҚУВ ЮРТЛАРИ, ШУНИНГДЕК ЎЗИНГИЗ ЯШАБ ТУРГАН ЖОЙДАГИ АЛОҚА ПОЧТА БЎЛИМЛАРИДА ЁЗИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

Обуна баҳоси: 12 ойга — 6 сўм, 6 ойга — 3 сўм, 3 ойга — 1 сўм 50 тийин.

ГАЗЕТАГА ВАҚТЛИРОҚ ОБУНА БЎЛИШНИ УНУТМАНГ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» РЕДАКЦИЯСИГА

Олтмиш йиллик юбилейим муносабати билан менга илмий муассасалар, ижодий ташкилотлар ҳамда айрим кишилар юборган табрик ва қутловлар учун газета орқали миннатдорчилигимни билдиришингизни илтимос қиламан.

Собир **АБДУЛЛА,**
Ўзбекистон ССР халқ шоири.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

РАДИО

17 СЕНТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

6.03, 8.15, 13.30, 18.00, 19.15, 19.25, 19.50, 23.00 — Сўнгги ахборотлар.

6.15 — Тонгги концерт (ўзб.), 6.45 — Гимнастика (ўзб.), 7.35 — Эшиттиришлар программаси (ўзб., рус.), 8.25 — Қўшиқлар (ўзб.).

9.15 — «Совет Ўзбекистони», 9.23 — «Правда Востока», 9.53 — «Ҳақиқати Ўзбекистон», 16.00 — «Правда» газеталарининг обзори.

9.30 — Дуторчи З. Обидов концерти, 10.10 — Закавказье композиторлари асарлари, 11.10 — «Фан ва турмуш» радиожурнали (ўзб.), 11.30 — Концерт (ўзб.), 12.15 — Рақс куйлари, 12.50 — Профилактика ва саломатлик (рус.), 13.00 — Чорвадорлар учун (ўзб.), 13.40 — Оммабоп эстрада куйлари (рус.), 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун (ўзб.), 16.15 — У. Гажибеков туғилган кунининг 80 йиллиги олдидан, 17.00 — Адабий-музикали эшиттириш (ўзб.), 18.10 — Арфа пьесалари (рус.), 18.30 — Концерт, 19.00 — «Юпитер кулади» (Москва Бадиий академик театри спектакли), 22.10 — Дам олиш концерти (ўзб.), 22.40 — Ғафур Ғуломнинг «Афанди ўлмайдиган бўлди» деган ҳикояси (ўзб.), 23.10 — Эртаги кун эшиттиришлари (ўзб., рус.), 23.20 — «Занғори кема» капитанлари талабига мувофиқ концерт (ўзб.).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

17 СЕНТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар,** 18.20 — **Қизиқ ўйинчоқлар** (болалар учун), 18.40 **Ҳал қилувчи давр** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

Рус тилида: 18.55 — **Юпитер кулади** (Москва Бадиий академик театри спектакли), танаффус вақтларида — **Телевизион янгиликлар,** спектаклдан сўнг **Гирдоб** (Султон Акбарий поэмаси асосида телепостановка, ўзбек тилида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Юқори синф ўқувчилари клуби.**

Ўзбек тилида: 18.35 — **Тошкент янгиликлари,** 18.45 — **Баҳорим шаҳри** (телеочерк), 19.05 — **Оммабоп классик куйлар,** 19.35 — **Тунги патруль** (бадиий фильм)

Рус тилида: 21.15 — **Лермонтов Грузияда** (ҳужжатли фильм), 21.35 — **Тошкент янгиликлари,** 21.45 — **Тошкентнинг келажаги,** 22.15 — **Дўстим ҳақида** (бадиий фильм).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Яшил чироқ — СОБИР РАҲИМОВ номли, «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, № 26.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор—26545. Редактор ўринбосарлари —27914, 29323. Масъул секретарь —34455 Масъул секретарь ўринбосарлари— 27283. Партия турмуши — 33469, 27221. Пропаганда —31226. Саноат, қурилиш ва транспорт—34780. Совет қурилиши—33258. Қишлоқ хўжалик—27604. Адабиёт ва санъат—32036, 27221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари—34451. Маҳаллий ахборот—32347 Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка —27343. Эълонлар —28142. Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

№ В. 218. ИНДЕКС 64543. Р. 01165.